

συναθροίσεις ἐκείναι ἔχουσι περιορισμένην τινὰ ἄποψιν καὶ σκοπὸν. Ἵνα δὲ διατηρηθῇ ἡ συνάθροις εἰς τὴν ἐμπρέπουσαν τάξιν, καὶ ἵνα ἀποφευχθῶσιν αἱ ἰδιαιτέραι συζητήσεις ἢ ἀπαντήσεις τοῦ ἐνὸς πρὸς τὸν ἕτερον, ὁ διευθύνων αὐτήν — ὁ πρὸς τοῦτο ἐκλεγείς ἵνα διευθύνῃ τὸ ὄλον — πρέπει νὰ εἶναι μόνον ἐκεῖνος ὅστις ἀποκρίνηται ἢ θὰ ἐπικρίνῃ τοὺς ἄλλους — καὶ τοῦτο μόνον ὅταν θὰ ὑπάρχῃ ἡ ἀ ν ά γ κ η. Τὸ ἐπιτακτικὸν αὐτοῦ καθήκον εἶναι ὅπως προσέχῃ, ἵνα μὴ ὁμολογίαι τινές εἶναι τόσον μακροαί, ὥστε νὰ ἀποβαίνωσιν ὀχληραὶ καὶ νὰ ἐμποδίζωσι τοὺς ἄλλους ἀπὸ τοῦ νὰ λάβωσι καὶ οὗτοι τὴν εὐκαιρίαν αὐτῶν, καὶ ὅπως ἡ συνάθροις μὴ προχωρῇ πέραν τοῦ λογικοῦ καὶ προδιεταγμένου ὁρίου αὐτῆς. Πάντα δὲ τοῦτα, ἀνήκοντα εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ διευθύνοντος, συνεπάγονται ὅτι ὁ διευθύνων πρέπει νὰ εἶναι Πρεσβύτερος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Νεοφυτὸς τις, ὅστις δὲν θὰ εἶχεν ἀρκετὴν πείραν, θὰ προσέκλινε, παρ' ὅλας τὰς καλὰς αὐτοῦ διαθέσεις, εἰς τὸ νὰ εἶναι εἰς τὸ ὑπέρμετρον ἀοριστολόγος καὶ χαλαρός, ἢ ὑπὲρ τὸ δέον αὐστηρὸς εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἐφαρμογὴν ἀρχῶν τινων εἰς τοιαύτας περιστάσεις· — πιθανὸν νὰ ἐξημίον τὰς συναθροίσεις ταύτας, εἴτε ἔνεκα τῆς μεγάλης αὐτοῦ ἐπιεικείας, εἴτε προσβάλλων ἱκανὸν τινα ἀδελφόν ἢ ἀδελφήν, διὰ τινος ἀσυνέτου ἐκφερθείσης συμβουλευτικῆς του ἰδέας, καὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν καταλλήλων κανονισμῶν. Ἄλλως τε, ὁ διευθύνων τὴν τοιαύτην συνάθροισιν πρέπει νὰ εἶναι Πρεσβύτερος, ἢ ἄλλος τις κατάλληλος ὅπως τηρήσῃ τὴν θέσιν πρεσβυτέρου τινὸς τῆς Ἐκκλησίας, οὕτως ὥστε νὰ ἔχῃ ἀρκετὴν γνῶσιν τοῦ Λόγου, καὶ πείραν εἰς τὴν χάριν καὶ εἰς τὴν περὶ τὸ διδάσκειν ἱκανότητα, ὅπως εἶναι ἱκανὸς νὰ παρέχῃ ἐνθαρρυντικὸν τινα λόγον ἢ συμβουλήν, ἢ ἐπιβοηθητικὴν τινα γνώμην, πρὸς ἡ ἀ π ά ν τ η σ ι ν εἰς τὰς διαφόρους παρατιθεμένας ὁμολογίας. Διότι λόγος ἐν καιρῷ, πόσον καλὸς εἶνε! — πόσον περισσότερον ἐπιβοηθητικὸς, συχνάκις, ἢ ὁλόκληρον κήρυγμα ὑπὸ ἄλλας συνθήκας. — Παρ. ιε' 28.

Καίτοι εἰς τὰ προεκτεθέντα, ὑπεδείξαμεν τὰς διαφορὰς ὡφελείας, αἵτινες προκύπτουσιν ἐκ τῶν συναθροίσεων, ἐν τούτοις, περιεγράψαμεν ἰδιαιτέρως μόνον τὸ τελευταῖον τοῦτο εἶδος — τὸ ὁποῖον θεωροῦμεν ὡς τὸ σπουδαιότερον πάντων, ὡς τὸ ἐπιβοηθητικώτερον διὰ τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν. Ἄς ρίψωμεν ἡδὺ βλέμμα τι ἐπὶ τινων ἄλλων ὠφελίμων διατάξεων αἵτινες διένειυο τὰς ἄλλας διαφόρους συναθροίσεις. Αἱ συναθροίσεις αὗται δύνανται νὰ διαφέρωσιν ἀναλόγως τῶν περιστάσεων, συνθηκῶν, καὶ ἀριθμῶν, οἵτινες ἀποτελοῦσι τὰς συναθροίσεις — τὴν ἐκκλησίαν, τὸ σῶμα. Ἐὰν ὁ ἀριθμὸς εἶναι πεντήκοντα, ἢ περὶ τοὺς πονηρίκοντα, καὶ ἔαν ἐκ τῆς συναθροίσεως, ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ ἐμείνου ὑπὐρχωσι τινὲς κατέχοντες ἰδιαιτέρως τὸ τάλαντον τοῦ δημοσίου διωλητοῦ, καὶ τῆς σαφοῦς ἐνθέσεως τῆς Ἀληθείας, τότε συμβεβληό-

ομεν ὅπως ἐν κήρυγμα ἀνὰ πᾶσαν ἐβδομάδα λαμβάνη χώραν, καὶ τὸ ὁποῖον γενικῶς θὰ ἦτο ὠφελιμώτατον — κυρίως ἐὰν εἰς τὴν συνάθροισιν ταύτην προσεκαλοῦντο ὅπως παραστῶσιν οἱ φίλοι, οἱ γείτονες καὶ ἄλλοι. Ἄλλ' ἐὰν ἐν τῇ προνοίᾳ τοῦ Κυρίου, οὐδεὶς ἐκ τῆς ὁμάδος ἐκείνης ἔχει εἰδικῶς τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα διὰ τὴν ἐκφώνησιν σχετικοῦ τινος, λογικοῦ καὶ ἀξιοπρεποῦς λόγου ἐπὶ τινος Γραφικοῦ χωρίου, πιστεύομεν ὅτι θὰ ἦτο καλλίτερον ὅπως τὸ εἶδος τοῦτο τῆς συναθροίσεως μὴ λαμβάνη χώραν, ἢ ὅπως ὁ χρόνος μερίζεται μεταξὺ ἐκείνων οἵτινες κατέχουσιν ἱκανότητά τινα, ὅπως ἐκθέσωσι Γραφικὸν τι ζήτημα δημοσίᾳ, τοῦ χωρίου ὄντος τοῦ αὐτοῦ, τῶν δὲ ἀδελφῶν μεταλλασσόντων ἐκ περιτροπῆς. Ἡ οἱ τοιοῦτοι πρεσβύτεροι δύνανται νὰ μεταλλάσσωσιν ὁ εἰς τὴν Κυριακὴν ταύτην, ὁ ἄλλος τὴν ἐπομένην καὶ οὕτω καθεξῆς, ἢ δύο τὴν Κυριακὴν ταύτην, δύο τὴν ἐπομένην καὶ καθεξῆς. Τοῦτο δὲ φαίνεται, ὅτι προστατεύει τὰ καλλίστα τῶν σύμφερόντων ὁλοκλήρου τῆς Ἐκκλησίας, διότι γίνονται φανεροί, καὶ παρέχονται εὐκαιρίαι εἰς π ἄ ν τ α ς τοὺς ἀδελφούς, ἀναλόγως πρὸς τὴν ἱκανότητα αὐτῶν, — πάντοτε ἔχοντες ὅμοις ὑπ' ὅψιν ὅτι ἡ ταπεινοφροσύνη καὶ διαύγεια τῆς Ἀληθείας εἶναι ἀπολύτως τὰ κυριώτερα συστατικά — ὅχι πρὸς ἐπίδειξιν, καὶ ρητορικὴν.

Ἄλλ' ἡ σπουδαιότερα συνάθροισις κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν, ἡ ἐπιβοηθητικώτερα, ἀμέσως μετὰ τὴν συνάθροισιν τῆς ὁμολογίας, τὴν ὁποίαν περιεγράψαμεν πρῶτον, εἶναι ἐκείνη εἰς τὴν ὁποίαν ὁλόκληρος ἡ ὁμὰς τῶν πιστῶν λαμβάνη μέρος ἄλλοτε μὲν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τούτου τοῦ εἰσηγητοῦ καὶ ἄλλοτε ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν ἐκείνου. Εἰς τὰς συναθροίσεις ταύτας, δύναται νὰ λαμβάνηται χωρίων τι ἢ κείμενον τῆς Γραφῆς πρὸς συζήτησιν, ὁ δὲ εἰσηγητής, ἐξετάζων τὸ ζήτημα ἐκ τῶν προτέρων, πρέπει νὰ περιβάλληται διὰ τῆς ἐξουσίας ὅπως διαιρῇ τοῦτο μεταξὺ τῶν μελλόντων νὰ διευθύνωσιν ἀδελφῶν, καὶ ἐὰν εἶναι δυνατόν νὰ δίδῃ εἰς αὐτούς τὰ μέρη αὐτῶν πρὸ μᾶς ἐβδομάδος, ἵνα οὗτοι ἔρχωνται εἰς τὰς συναθροίσεις προπαρασκευασμένοι ὅπως ὑποβάλλωσι τὰς γνώμας αὐτῶν, ἕκαστος ἐπὶ τοῦ ἰδιαίτερου μέρους τοῦ χωρίου, τὸ ὁποῖον ἔλαβεν. Οὗτοι δὲ οἵτινες πρωτίστως θὰ συμμετάσχωσιν εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ ζητήματος (ἴσως δύο, ἢ ἴσως ἕξ ἢ περισσότεροι, ἀναλόγως πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν καταλλήλων προσώπων, τοῦ μεγέθους τῆς συναθροίσεως, καὶ τοῦ μεγέθους τοῦ ὑπὸ ἐξέτασιν χωρίου) θὰ εὗρωσιν τὰς νέας Βερροιακὰς Γραφὰς μετὰ τῶν παραπομπῶν εἰς τοὺς Τόμους καὶ τὰς Σκοπιάς, καὶ τοὺς τοπικοὺς Πίνακας. λίαν ἐπιβοηθητικὰς. Οὗτοι δὲ δύνανται νὰ ἐκθέσωσι τὸ ζήτημα αὐτῶν εἴτε ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν γλώσσῃ, ἢ νὰ εὗρωσιν εἰδικὰ ἀποσπάσματα ἀπὸ τοὺς Τόμους, καὶ τὰς Σκοπιάς, κλπ. κατάλληλα διὰ τὸ θέμα αὐτῶν, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ ἀναγνώσωσιν ἐν συναφείᾳ μετὰ τινων καταλλήλων παρατηρήσεων.

Ὅταν ἡ συνάθροαις ἀνοίξη διὰ τινος ὕμνου καὶ προσευχῆς, τότε ὁ εἰσηγητὴς δύναται νὰ ἐκθέσῃ τὰ χωρία ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ σειρᾷ ἕκαστον· ἀφοῦ δὲ ἕκαστος προσδιωρισμένος ὁμιλητὴς θὰ παρουσιάσῃ τὰ πορίσματα τοῦ ἐπὶ τῆς φάσεως τοῦ ζητήματος, τότε τὸ ζήτημα δύναται νὰ ἀνοιχθῇ εἰς ὁλόκληρον τὴν τάξιν ὅπως ὑποβληθῶσιν ἐρωτήσεις καὶ γινῶμαι, εἴτε ἐν ἀρμονίᾳ, εἴτε ἀντίθετοι θὰ εἶναι αὗται πρὸς ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ὁ ὁμιλητὴς ἐξέθεσεν ἐπὶ τοῦ ζητήματος. Ἐὰν ἡ τάξις φαίνεται ἀπροθυμος πρὸς συζήτησιν, καὶ φαίνεται ὅτι ἔχει ἀνάγκην ὅπως παρασυρθῇ πρὸς συζητήσιν, τότε ὁ εἰσηγητὴς δύναται νὰ κάμῃ τοῦτο δι' ἐπιτηδείων ἐρωτήσεων. Μόνον ὁ εἰσηγητὴς πρέπει νὰ ἀπευθύνηται πρὸς τὸν ὁμιλοῦντα, ἢ πρέπει νὰ ἐπιχειρῇ ὅπως ἀ π α ν τ ῇ σ η, ἢ νὰ συναρμολογήσῃ τὰς διακηρύξεις τῶν ὁμιλοῦντων, καίτοι ἐννοεῖται δύναται νὰ προκαλέσῃ οἷονδήποτε ὁμιλητὴν, ὅπως ἐκθέσῃ εὐρύτερον τὰς ιδέας ἢ λόγους αὐτοῦ. Οἱ ὁμιλοῦντες πρέπει νὰ ἀπευθύνωσι πάσας αὐτῶν τὰς παρατηρήσεις εἰς τὸν εἰσηγητὴν, καὶ οὐδέποτε ὁ εἰς πρὸς τὸν ἄλλον, καὶ τοιοῦτοτρόπως ὁ κίνδυνος τῆς ἀτομικότητος καὶ τῶν ἀντεγκλήσεων δύναται νὰ παρακαμφθῇ. Ὁ εἰσηγητὴς δὲν πρέπει νὰ λαμβάνῃ ἕτερον μέρος, ἐκείνου τὸ ὁποῖον ἐξεθέσαμεν ἀνωτέρω σχετικῶς πρὸς τὴν συζήτησιν, ἀλλὰ πρέπει νὰ εἶναι ἱκανός, ὅπως εἰς τὸ τέλος ἐπισυνάξῃ ἐπὶ τὸ αὐτὸ πάντα τὰ συμπεράσματα, καὶ διὰ βραχέων ἐπισυνοψίσῃ ὁλόκληρον τὸ ζήτημα ὅπως οὗτος τὸ νομίζει, προτοῦ νὰ κλείσῃ τὴν συνάθροισιν διὰ ὕμνου καὶ προσευχῆς, καὶ εὐχαριστίας.

Ἐκαστον σημεῖον τοῦ θέματος πρέπει νὰ διερευνηθῇ, τὸ δὲ ὅλον ζήτημα πρέπει νὰ διαλυθῇ εἰς τὰ μέρη αὐτοῦ καὶ ἐξετασθῇ ἐπισταμένως, οὕτως ὥστε πάντες νὰ διακρίνωσι τοῦτο σαφῶς. Ἡ, εἰς τινὰ ἐκ τῶν μᾶλλον περιπεπλεγμένων συζητήσεων καὶ θεμάτων, ὁ εἰσηγητὴς δύναται καλλίτερον νὰ συνοψίσῃ τὰ πορίσματα καὶ ἐκφέρῃ τὴν ἑαυτοῦ γνώμην εἰς τὸ τέλος ἐκάστης ἐξετάσεως, ἐκάστου χωρίου. Δὲν γνωρίζομεν καλλίτερον εἶδος συναθροίσεως εἰμὴ τοῦτο. δι' ἐπισταμένην μελέτην τοῦ Θεοῦ Λόγου. Θεωροῦμεν δὲ τὴν συνάθροισιν ταύτην περισσότερον ἐπωφελεῖ συνήθως, ἢ τὰ κανονικὰ κηρύγματα τῆς πλειονότητος τῶν συναθροίσεων τοῦ λαοῦ τοῦ Κυρίου.

Ἡ τοιοῦτου εἶδους συνάθροισις ἐμπερικλείει πάντα τὰ χαρκτηριστικὰ ἅτινα ἐξεθέσαμεν εἰς τὰς ὑπ' ἀριθμὸν 1,2 καὶ 3 εἰσηγήσεις ἡμῶν. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν πρώτην εἰσηγήσιν, ἐκεῖνοι οἵτινες ἀπεδέχθησαν ὅπως ὁμιλήσωσιν ἐπὶ τῶν διορισθέντων αὐτοῖς θεμάτων, ἔχουσι πλήρη εὐκαιρίαν, ὅπως ἐξασκήσωσι τὰς ἱκανότητας ἐκείνας τὰς ὁποίας οὗτοι κατέχουσι. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ δεύτερον σημειον, πάντες ἔχουσι τὴν εὐκαιρίαν ὅπως λαμβάνωσι μέρος, ὑποβάλλοντες ἐρωτήσεις, ἐκφέροντες εἰσηγήσεις τινάς, κλπ. καὶ προσέχοντες ἕνα ἕκαστον ἐκ τῶν κυρίων ὁμιλητῶν ἐπὶ τῶν διαφορῶν

σημείων. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὸ τρίτον σημεῖον, καὶ τοῦτο ἐπίσης ἐξοικονομεῖται καλῶς διὰ τῆς τοιαύτης συναθροίσεως, διότι τα χωρία ἐκάστης ἐβδομάδος κατὰ προτίμησιν θὰ ἐξετάζωνται ὑφ' ὀλοκλήρου τῆς τάξεως, καὶ ὄχι ὑπὸ τοῦ διευθύνοντος μόνον καὶ μάλιστα μίαν ἐβδομάδα πρὸ τῆς συζητήσεως αὐτῶν.

Πᾶς ὅστις παρισταται εἰς τὰς τοιαύτας τάξεις, πρέπει νὰ ἔχῃ τὸ προνόμιον, ὅπως ὑπεβάλλῃ τὰς ἐρωτήσεις του, ἢ τὸ χωρίον του, τὸ δὲ πνεῦμα τῆς ἀγάπης καὶ συμπαθείας καὶ τῆς ἐπιβοηθητικότητος καθὼς καὶ τῆς ἀβροφροσύνης ἐπικρατοῦν μεταξὺ πάντων, πρέπει νὰ εἶναι τοιοῦτον, ὥστε πάντα τὰ κατάλληλα χωρία νὰ τυγχάνωσι τῆς δεούσης καὶ εὐσεβοῦς προσοχῆς. Ἐν περιπτώσει δέ, καθ' ἣν ὑποβληθῇ εἰδική τις αἴτησις πρὸς ἐξέτασιν χωρίου τινός, ὅπερ ὑποτίθεται ὅτι ἀντίκειται πρὸς τὰς γενικὰς ἰδέας τῆς συναθροίσεως, ἀλλὰ τὸ ὅποσον εὐρίσκεται ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου, τότε εἰς τὸ ἄτομον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ζητεῖ ὅπως τὸ χωρίον του συζητηθῇ, πρέπει νὰ παρασχεθῇ ὁ ἀνάλογος χρόνος διὰ τὴν παρουσίαν τοῦ χωρίου του καὶ θὰ ἦναι ὁ κύριος ὁμιλητὴς κατὰ τὴν περίστασιν ἐκείνην, τοῦ χρόνου τῆς ὁμιλίας αὐτοῦ ὅντος βεβαίως περιορισμένου, εἰς τριάκοντα π.χ. λεπτὰ τῆς ὥρας ἢ περισσότερον ἢ ὀλιγότερον, συμφώνως καὶ ἀναλόγως πρὸς τὴν σπουδαιότητα τοῦ χωρίου, καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος τῆς τάξεως διὰ τὸ χωρίον ἐκεῖνο. Μετὰ τὴν ἐκθεσιν τοῦ ζητήματος, ἡ ἐρώτησις δύναται νὰ ἀνοιχθῇ δι' ὀλοκλήρον τὴν τάξιν πρὸς συζήτησιν, εἰς δὲ τὸν ὑποβαλόντα τὴν ἐρώτησιν δύνανται νὰ παρασχεθῶσιν ὀλίγα λεπτὰ ἀκολουθῶς, ὅπως ἀποκριθῇ διὰ βραχέων εἰς πᾶσαν ἀντίρρῳσιν προβαλλομένην αὐτῷ ὑπὸ τῶν ἄλλων, τοῦ εἰσηγητοῦ ἔχοντος τὸ δικαίωμα τῆς ὑποβολῆς τῆς τελευταίας λέξεω ὅπως κλείσῃ τὴν συνάθροισιν.

Ἔτερον εἶδος συναθροίσεως, ὅπερ ἀπεδοίχθη λίαν ὠφέλιμον διὰ τὴν σκουδὴν τοῦ Αἵλου, εἶναι τὸ γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα «Βερροιακὸς κύκλος διὰ τὴν σκουδὴν τῆς Γραφῆς». Αἱ σπουδαὶ αὗται δὲν εἶναι ἀπλῶς ἀναγνωστικαὶ σπουδαί, ἀλλὰ εὐαγγελικὴ σπουδὴ τοῦ Θεοῦ σχεδίου ἐν πάσαις αὐτοῦ ταῖς φάσεσιν, βῆμα πρὸς βῆμα. Οἱ διάφοροι Τόμοι τῶν μελετῶν τῶν Ἰερῶν, οἵτινες χειρίζονται τὸ ζήτημα τοῦτο, κατὰ συνεκτικὴν καὶ συνεχῆ τάξιν, ἀνοτελοῦσι (μενὰ τῆς Γραφῆς) τὰ κείμενα τῶν μελετῶν τοούτων. Ὅπως δὲ τοῦτο ἀποβῇ πρὸς ὄφελος τῆς τάξεως, εἶναι ἀνάγκη ὅπως ὁ διευθύνων καὶ ἡ τάξις ἀναγνωρίσωσι σαφῶς τὴν διαφορὰν τὴν ὑφισταμένην μεταξὺ σπουδῆς καὶ ἀναγνώσεως. Ὅσον ἀφερᾷ τὴν ἀνάγνωσιν, πάντες οἱ ἀγαπητοὶ φίλοι δύνανται πρὸς τὸ εὐμμέρον αὐτῶν, νὰ ἐκτελέσωσι τὴν ἀνάγνωσιν μόνον των κατ' οἴκους. Ὁ σκοπὸς τῶν μελετῶν τεύτων, εἶναι ὅπως ἐξετασθῇ προσεκτικῶς ἕκαστον μέρος ταῦ ἐδαφίου, τὸ περιοχόμενιν εἰς μίαν ἢ περισποτέρας παραγράφους, καὶ νὰ τὸ ἐξετάσωσιν ἐπι-

σταμένως μεταξὺ αὐτῶν, προσάγοντες καὶ ἕτερα συγγενῇ χωρία τῶν Γραφῶν, κλπ. καὶ ἐξ ὁλοκλήρου ἀναλύοντες τὸ ζήτημα, καὶ ἐὰν εἶναι δυνατόν, ἐπιτρέποντες εἰς ἕκαστον μέλος τῆς τάξεως ὅπως ἐκφέρῃ τὴν γνώμην του, σχετικῶς πρὸς τὸ ὑπὸ ἐξέτασιν κείμενον, καὶ προχωροῦντες κατόπιν εἰς τὸ ἐπόμενον χωρίον. Τινὲς ἐκ τῶν Βερροιακῶν τούτων κύκλων, διαθέτουν ἐν ἡ δὺο ἔτη διὰ τὴν σπουδὴν ἐνὸς ἀπλοῦ τόμου τῶν Γραφικῶν Μελετῶν — καὶ τοῦτο πρὸς μέγα ὄφελος καὶ ἀγαθὸν αὐτῶν. (*)

«ΕΚΑΣΤΟΣ ΕΝ Τῷ ΙΔΙῷ ΝΟ·Ι· ΠΛΗΡΟΦΟΡΕΙΣΘΩ»

— Ρωμαίους ιδ' ὅ. —

Πᾶσαι αἱ λογικαὶ διάνοιαι χαίρουσιν, ὅταν ἀφιχθῶσιν εἰς μίαν ἀποφασιν, ἐὰν εἶναι δυνατόν, ἐπὶ ἐκάστου χαρακτῆρος τῆς ἀληθείας· τοῦτο δέ, κατὰ τὴν εἰσήγησιν τοῦ Ἀποστόλου, πρέπει νὰ ἐπιδιώκηται δι' ἀγώνων, ὑπὸ ἐνὸς ἐκάστου μέλους τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τὸν ἑαυτὸν του, — «ἐν τῷ ἰδίῳ νοί». Ἐν τούτοις, κοινὸν σφάλμα, εἶναι, τὸ νὰ ἐπιχειρῶμεν ὅπως ἐφαρμόσωμεν τὸν καλὸν προσωπικὸν τοῦτον κανόνα εἰς μίαν Ἐκκλησίαν, ἢ εἰς μίαν τάξιν ἣτις συνέρχεται πρὸς μελέτην τῆς Γραφῆς—τὸ νὰ ἐπιχειρῶμεν δηλαδή, ὅπως ἀναγκάσωμεν πάντας, ὅπως ἀποφασίσωσιν, ἢ καταλήξωσιν ἀκριβῶς εἰς τὸ ἴδιον συμπέρασμα σχετικῶς πρὸς τὴν σημασίαν τοῦ Λόγου τοῦ Κυρίου. Εἶναι καλὸν, ὅπως ἐπιθυμῶμεν, ἵνα πάντες δύνανται νὰ «βλέπωσι πρόσωπον πρὸς πρόσωπον», ἀλλὰ δὲν εἶναι λογικὸν ὅπως ἀναμένωμεν νὰ συμβῇ οὕτως, διότι γνωρίζομεν, ὅτι πάντες ἐξέπεσαν ἐκ τῆς τελειότητος, ὅχι μόνον κατὰ τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν νοῦν ἐπίσης, καὶ ὅτι αἱ ἐλλείψεις αὗται, εὐρίσκονται κατὰ διαφόρους κατευθύνσεις, καθὼς τοῦτο καταδεικνύεται ὑπὸ τῶν διαφορῶν σχημάτων τῆς κεφαλῆς, τὰ ὁποῖα παρατηροῦμεν εἰς οἵανδήποτε συνάθροισιν τοῦ λαοῦ. Τὰ διάφορα εἶδη καὶ οἱ βαθμοὶ τῆς παιδείας εἶναι σπουδαῖοι παράγοντες ἐπίσης πρὸς ὑποστήριξιν ἢ παρεμπόδισιν τῆς ἐνιαίας ἀπόψεως τῶν πραγμάτων.

Ἀλλὰ δὲν λέγει ὁ Ἀπόστολος, ὅτι πάντες πρέπει νὰ φρονῶμεν τὸ αὐτό; — καὶ ὅτι πάντες θὰ εἴμεθα διδασκοὶ Θεοῦ, οὕτως ὥστε νὰ θέλωμεν πάντες νὰ ἔχωμεν τὸν ὑγιαίνοντα νοῦν; — καὶ ὅτι πρέπει νὰ ἀναμένωμεν ὅπως αὐξάνωμεν εἰς τὴν χάριν καὶ εἰς τὴν γνῶσιν, οἰκοδομοῦντες ἀλλήλους εἰς τὴν ἀγιωτάτην πίστιν;

(*) 34 τοιαύτας συναθροίσεις διατηρῇ ἡ ἐν Μπροῦκλιν ἐκκλησία, εἰς διαφόρους συνοικίας, καὶ κατὰ τὰς ἐσπέρας, πρὸς εὐκολίαν τῶν εἰς ταύτας παρισταμένων ἀδελφῶν. Αἱ συναθροίσεις αὗται διοικοῦνται ὑπὸ διαφορῶν πρεσβυτέρων ἀδελφῶν.

Ἀληθῶς πάντα ταῦτα εἶναι ἀληθῆ· ἀλλὰ δὲν λέγει, ὅτι ἅπαν τοῦτο θὰ ἐπιτευχθῇ εἰς μίαν συνάθροισιν. Ὁ λαὸς τοῦ Κυρίου, ὃχι μόνον ἔχει ἀναπτύξῃ κεφαλὰς κατὰ διαφόρους τρόπους, καθὼς καὶ διαφορὰς ὡς πρὸς τὴν πείραν, ἢ τὴν παιδείαν, ἀλλ' ἔχουσιν ἐπίσης καὶ διαφόρους ἡλικίας ὡς νέα κτίσματα — νήπια, ἔφηβοι, καὶ ὥριμοι κατὰ τὴν ἡλικίαν. Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ ἐκπληρωσώμεθα, ἐὰν τινες εἶναι βραδεῖς εἰς τὴν ἀντίληψιν, καὶ ἐπομένως λίαν βραδεῖς εἰς τὸ νὰ εἶναι πεπεισμένοι, πεπληροφορημένοι εἰς τὸν ἴδιον αὐτῶν νοῦν, σχετικῶς πρὸς «τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ». Οὗτοι πρέπει νὰ κατανοήσωσι. τὰ θεμελιώδη, — ὅτι δηλαδὴ πάντες εἶναι ἁμαρτωλοί, ὅτι ὁ Χριστὸς Ἰησοῦς, ὁ Ἀρχηγὸς ἡμῶν μᾶς ἀπελύτρωθεν διὰ τῆς θυσίας αὐτοῦ, ἣτις ἐτελείωσεν εἰς τὸν Γολγοθᾶν, ὅτι εὐρισκόμεθα ἤδη εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ Χριστοῦ, ὅπως διδασκῶμεν καὶ προπαρασκευασθῶμεν διὰ τὴν Βασιλείαν καὶ τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῆς· καὶ ὅτι οἷδεῖς δύναται νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ σχολεῖον τοῦτο, ἐκτὸς ἐὰν κάμῃ τελείαν ἀφιέρωσιν τῶν πάντων αὐτοῦ εἰς τὸν Κύριον. Πάντα ταῦτα πρέπει πάντες νὰ ἴδωσι, καὶ νὰ τὰ ἐπιδοκιμάζωσι πάντοτε, καὶ τελείως, ἄλλως δὲν θὰ δυνηθῶμεν νὰ τοὺς ἀναγνωρίζωμεν, οὐδὲ ὡς νηπίους ἀδελφούς ἐν τῇ Νέᾳ κτίσει. Πάντες ὅμως ἔχωμεν ἀνάγκην ὑπομονῆς ὁ εἰς πρὸς τὸν ἄλλον, καὶ νὰ ὑποφέρωμεν τὰς ἰδιοτροπίας ἀλλήλων—ὅπισθεν δὲ τούτων πρέπει νὰ ὑπαρχῇ ἡ ἀ γ ά π η ἥτις νὰ αὐξάνῃ πᾶσαν χάριν τοῦ πνεύματος, καθόσον ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον θὰ πλησιάζωμεν πρὸς τὸ πλήρωμα αὐτῆς.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, πᾶσαι αἱ ἐρωτήσεις, πᾶσαι αἱ ἀποκρίσεις, πᾶσαι αἱ παρατηρήσεις—εἰς τὰς συναθροίσεις ἐκείνας εἰς τὰς ὁποίας πολλοὶ συμμετέχουσι. — πρέπει νὰ γίνωνται πρὸς ὁλόκληρον τὴν παροῦσαν ὁμάδα (καὶ ὃχι πρὸς πρόσωπα, πρὸς οἷονδῆποτε ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ ἐκείνου) καὶ ἐπομένως πρέπει νὰ ἀπευθύνωνται πρὸς τὸν Εἰσηγητὴν, ὅστις ἀντιπροσωπεύει πάντας — ἐκτὸς ἐὰν ὁ εἰσηγητὴς χάριν εὐκολίας ζητήσῃ ἀπὸ τὸν ὁμιλοῦντα νὰ στραφῇ καὶ νὰ ἀπευθύνηται πρὸς τὸ ἀκροατήριον κατ' εὐθείαν. Ἐπομένως ἀφοῦ αὐτὸς ἐκθέσῃ τὰς ἰδέας αὐτοῦ, πάντες πρέπει ἀθροῦς νὰ ἀκούσωσι τὰς ἰδέας καὶ τῶν ἄλλων, καὶ νὰ μὴ νομίζωσιν ὅτι προσεκλήθησαν ἵνα λογομαχήσωσιν, ἢ νὰ ἐκθέσωσι καὶ πάλιν τὰς ἡδὴ ἐκτεθείσας γνώμας αὐτῶν. Ἀφ' οὗ ἕκαστος χρησιμοποιήσῃ τὴν ἑαυτοῦ εὐκαιρίαν, πρέπει κατόπιν νὰ ἐμπιστευθῇ εἰς τὸν Κύριον ὅπως ὁδηγήσῃ, καὶ διδάξῃ, καὶ ὑποδείξῃ τὴν ἀλήθειαν, καὶ δὲν πρέπει ἡμεῖς νὰ ἐπιμένωμεν ὅπως κάμωμεν αὐτοὺς ἵνα ἴδωσιν ἕκαστον χαρακτηῖρα καθὼς ἡμεῖς τὸν βλέπομεν, οὔτε ἀκόμη καθὼς ἡ πλειονότης βλέπει αὐτόν.

Διὰ τοὺς ἀνεπτυγμένους, ἐνότης, διὰ τοὺς μὴ ἀνεπτυγμένους, ἔλεος» εἶναι ὁ ἀρμόδιος κανὼν τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ ἀκολουθήσωμεν.

Ἐν τούτοις συμφωνοῦμεν ὅτι ἕκαστος χαρακτήρ τῆς ἀληθείας εἶναι σπουδαῖος, καὶ ὅτι ὁ μικρότερος χαρακτήρ τῆς πλάνης εἶναι ἐπικίνδυνος καὶ ἐπιβλαβής, καὶ ὅτι ὁ λαὸς τοῦ Κυρίου πρέπει νὰ ἀγωνιῇ καὶ νὰ προσεύχεται δι' ἐνότητα γνώσεως· ἀλλὰ δὲν πιστεύομεν ὅτι θὰ ἐπιτύχωμεν τοῦτο δια τῆς βίας. Ἐνότης πνεύματος ἐπὶ τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν τῆς ἀληθείας, εἶναι τὸ σπουδαιότερον πρᾶγμα, καὶ ὅπου ἡ ἐνότης αὕτη τηρεῖται, δυνάμεθα νὰ ὤμεν βέβαιοι, ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν θὰ ὁ δ η γ ή σ η πάντα τοὺς κατέχοντας ταύτην εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν ἥτις εἶναι κατάλληλος καὶ ἀναγκαῖα δι' αὐτόν. Σχετικῶς πρὸς ταῦτα, οἱ διευθύνοντες τὸν λαὸν τοῦ Κυρίου, ἔχουσιν ἀνάγκην εἰδικῆς σοφίας, καὶ ἀγάπης, καὶ δυνάμεως χαρακτήρος καὶ διαυγείας τῆς Ἀληθείας, οὕτως ὥστε εἰς τὸ τέλος ἐκάστης συναθροίσεως ἐκεῖνος ὅστις διηύθυνε, νὰ εἶναι ἱκανὸς νὰ συνοψίξῃ τὰ Γραφικὰ πορίσματα, καὶ νὰ ἀφήνῃ πάσας τὰς διανοίας ὑπὸ τὴν εὐλογητὴν αὐτῶν ἐπίδρασιν — ἀφ' οὗ οὗτος ἐκφρασθῇ σαφῶς, θετικῶς, καὶ μετ' ἀγάπης — ἀλλ' οὐδέποτε ὁμῶς δογματικῶς, ἐκτὸς μόνον ἐπὶ τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν.

ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΣ ΤΕΛΕΤΗ.

Εἰς τὰς κηδείας, ἔνθα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐπικρατεῖ σφινοπρέπεια μεταξὺ τῶν παρισταμένων φίλων, τὸ ψυχρὸν ἄφω-
νον σῶμα, αἱ πληγωμέναι καρδίαι, οἱ δακρυρροοῦντες ὀφθαλμοί, ὁ πέπλος κλπ. πάντα ταῦτα συντείνουσιν ὅπως ἐντυπώσωσι τὸ γενικὸν μάθημα, ὅτι ὁ θάνατος δὲν εἶναι φίλος τῆς ἀνθρωπότητος ἀλλὰ ἐχθρὸς αὐτῆς. Τοιαῦται εὐκαιρίαι ἐπομένως εἶναι λίαν εὐ-
νοϊκαὶ διὰ τὴν παρουσίαν τῆς Ἀληθείας, καὶ πρέπει νὰ ἐπωφε-
λώμεθα ἐξ αὐτῶν. Πολλοὶ ἐκ τῶν ἤδη ἐνδιαφερομένων ἐν τῇ Παρούσῃ Ἀληθείᾳ, ἔλαβον τὴν πρώτην σαφῇ περὶ αὐτῆς ἐντύ-
πωσιν ἐκ τινος ἐπικηδείου λόγου. Ἐκτὸς δὲ τουτου, πολλοὶ θὰ πα-
ρασταθῶσι καὶ θὰ ἀκούσωσιν εἰς μίαν τοιαύτην εὐκαιρίαν, πολλοὶ οὔτινες θὰ ἦσαν λίαν προκατειλημμένοι, λίαν περίφοβοι εἰς τὸ νὰ ἀντισταθῶσι κατὰ τῶν ἐπιθυμιῶν τῶν φίλων των, ὥστε νὰ παρευρεθῶσιν εἰς μίαν οἰανδήποτε κανονικὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἀ-
ληθείας. Ἐπομένως συμβουλευόμεν ὅπως τοιαῦται εὐκαιρίαι χρη-
σιμοποιῶνται τόσον ἀποτελεσματικῶς καθόσον βεβαίως αἱ πε-
ριστάσεις θὰ ἐπέτρεπον. Ἐὰν ὁ μέλλων νὰ ἀποθάνῃ εἶναι πιστός, ἡ δὲ οἰκογένειά του εἶναι ἀντίθετος πρὸς αὐτόν, τότε οὗτος πρέ-
πει νὰ κάμῃ τὴν ἐπιθανάτιον αἵτησίν του, ὅπως ἀντιπρόσωπός τις τῆς Ἀληθείας, κατὰ τὴν κηδεῖαν αὐτοῦ, προσφωνήσῃ τοὺς τε-
θλιμμένους. Ἐὰν ὁ ἀποθανὼν εἶναι παιδίον, καὶ ἀμφοτέρωι οἱ γο-
νεῖς αὐτοῦ εἶναι εἰς τὴν Ἀλήθειαν, τότε εἰς τὴν περίστασιν ταύ-
την οὐδὲν ζήτημα ὑφίσταται. Ἀλλ' ἐὰν ὁ εἰς ἐξ αὐτῶν μόνον

εὐρίσκεται εἰς συμπάθειαν πρὸς αὐτήν, καὶ ὁ ἕτερος ἀντιτίθεται κατ' αὐτῆς,, τότε ἡ εὐθύνη ὅλου τοῦ ζητήματος ἐπιβαρύνει τὸν πατέρα, καίτοι ἡ σύζυγος δύναται νὰ ἀπολαμβάνη τοῦ τελείου δικαιώματος, ὅπως ἐκθέσῃ τὰς ἰδέας αὐτῆς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου εἰς τὸν ἄνδρα τῆς, οὗτος δὲ πρέπει νὰ δώσῃ τὴν ἀνάλογον προσοχὴν εἰς τὰς εἰσηγήσεις αὐτῆς, — ὅχι ὅμως νὰ ἀποφύγῃ τὴν ἰδίαν ἑαυτοῦ πρὸς τὸν Θεὸν εὐθύνην, ὡς κεφαλῆς τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ.

Εἰς πολλὰς ἐκ τῶν μικρῶν συναθροίσεων ὑπάρχουσιν ἀδελφοὶ πεπρωκισμένοι μὲ ἀρκετὰ ἐφόδια ὅπως ἐκφωνήσωσιν ἐνδιαφέροντα καὶ ἐπωφελεῖ λόγον κατάλληλον διὰ μίαν τοιαύτην περίστασιν ἄνευ οἷασδῆποτε εἰσηγήσεως ἐκ μέρους ἡμῶν, ἢ ἐκ μέρους ἄλλου τινὸς· εἰς τὴν πλειονότητα ὅμως τῶν μικρῶν ὁμάδων τῶν ἀφιερωμένων, εἰδικὰ τάλαντα διὰ μίαν τοιαύτην ἐκφώνησιν λόγου ἐλλείπουσιν, καὶ ἔνεκεν τούτου ἐκθέτομεν ἐνταῦθα ὑπαινιγμούς τινας σχετικῶς πρὸς τὴν ἐπωφελεστέραν μέθοδον τῆς διεξαγωγῆς μιᾶς τοιαύτης ὑπηρεσίας. Ὁ ἀδελφὸς ὅστις θὰ διοικήσῃ τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην, κατὰ προτίμησιν δὲν πρέπει νὰ εἶναι στενὸς συγγενὴς τοῦ ἀποδιώσαντος· ἐν τούτοις ὅμως ἐὰν ἕτερός τις ἐκτὸς τοῦ στενοῦ συγγενοῦς δὲν εὐρίσκεται, τότε οὐδόλως ἀνάγκαστον θὰ ἦτο δι' ἓνα υἱόν, ἢ σύζυγον, ἢ πατέρα, ὅπως διευθύνῃ τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην. Ἐὰν ὁ τοιοῦτος δὲν εἶναι ἀρκετὰ ἐντρίβης περὶ τὸ δημοσίως ὁμιλεῖν, καὶ ἐξωκειωμένος πρὸς τὸ ζήτημα, δύναται νὰ ὁμιλήσῃ συμφώνως πρὸς τὰς κάτωθι παρεχόμενας νύξεις καὶ εἰσηγήσεις — ἀντιγράφων αὐτάς, καὶ ἀναγινώσκων αὐτάς εἰς τοὺς συναθροισθέντας φίλους. Ἡ ἀντιγραφὴ δύναται νὰ γείνη χειρόγραφος ἢ διὰ γραφομηχανῆς, καὶ πρέπει νὰ ἀναγνωσθῇ ἐπανειλημμένως καὶ μεγαλοφώνως, προτοῦ ἀκόμη ἐπιχειρήσῃ νὰ ἀναγνώσῃ αὐτὸ ἐνώπιον τοῦ κοινοῦ, οὕτως ὥστε ἡ ἐκφώνησις νὰ γείνη ἡπία καὶ σαφής, καὶ ὅσον τὸ δυνατόν κατανοηθῇ καλλίτερον. Συμβουλευόμεν δὲ ἐπίσης, ὅπως ἐὰν τις ἀδελφὸς κατάλληλος διὰ τὴν εὐκαιρίαν ταύτην δὲν δύναται νὰ ἐξευρεθῇ, τότε δὲν θὰ ἦτο ἀπρεπές, ὅπως τὸ χειρόγραφον ἐκεῖνο ἀναγνωσθῇ ὑπὸ τινος ἀδελφῆς, — φερούσης εἰδὸς τι καλύμματος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. — Καὶ ἤδη παρέχομεν τὰς κάτωθι εἰσηγήσεις διὰ τὴν διεύθυνσιν τῆς ὑπηρεσίας ταύτης, καὶ διὰ τὴν προσφώνησιν κατὰ τὴν κηδεῖαν ἀδελφοῦ τινος ἐν Κυρίῳ.

(1) Ἡ ὑπηρεσία θὰ ἀρχίσῃ διὰ τινος καταλλήλου ὕμνου, ὅστις νὰ ψαλῇ εἰς ἀθόρυβον καὶ βραδὺν ἦχον — «Ὁ Βράχος τῶν Αἰώνων», «Πλησίον σου, Θεέ μου,» «Ὁδῆγαι με λαμπρὸν φῶς», «Πολλοὶ ἐν τῇ γῇ κοιμῶνται πλὴν οὐχὶ διὰ παντός», ἢ ἄλλον τινα.

(2) Ἐὰν τινες ἐκ τῆς οἰκογενείας εἶναι μέλη τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀποχρώσεων, καὶ ἐπιθυμοῦσιν, ὅπως καὶ ὁ ἱερεὺς αὐτῶν λάβῃ μέρος τι εἰς τὴν ἀκολουθίαν, ἢ πλέον καλλιτέρα θέοις, τὴν

ὁποῖαν δυνάμεθα νὰ τῷ δώσωμεν, εἶναι νὰ τῷ εἴπωμεν, ὅπως ἀναγνώσῃ ὀλίγους στίχους ἐκ τῶν Γραφῶν περὶ ἀναστάσεως, ἢ νὰ προσευχηθῇ, ἢ καὶ τὰ δύο. Ἐὰν ὅμως δὲν συμβαίνει οὕτως τότε παραλείψατε τὴν (2) καὶ μεταβῆτε ἐκ τῆς πρώτης εἰς τὴν (3) περιπτώσιν.

(3) ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΟΝ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΦΗΜΑ ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΥ ΤΙΝΟΣ ΛΟΓΟΥ.

Ἀγαπητοὶ φίλοι, Συνήλθομεν ἐνταῦθα, ὅπως ἀποδώσωμεν τὸν φόρον τοῦ σεβασμοῦ εἰς τὴν μνήμην τοῦ φίλου ἡμῶν καὶ ἀδελφοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ ἐπίγειος σορὸς μέλλει μετ' ὀλίγον νὰ παραδοθῇ εἰς τὸν τάφον — κόνις πρὸς τὴν κόνιν, τέφρα πρὸς τὴν τέφραν. Παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι οὐδὲν κοινότερον ἐν τῷ κόσμῳ, ἢ ὁ θάνατος, καὶ τὰ συμπαρομαρτοῦντα αὐτῷ δεινὰ τῶν ἀσθενειῶν, πόνων καὶ λύπης, ἐν τούτοις ἡμεῖς, ὡς λογικαὶ ὑπάρξεις ἀδυνατοῦμεν νὰ ἐξοικειωθῶμεν πρὸς τοιαύτας διαρρήξεις καὶ ὀδυνηρὰς διασπάσεις συγγενικῶν δεσμῶν, οἰκογενείας, ἀγάπης, ἀδελφότητος. Καὶ ἂν ἀκόμη ἐπουλώσωμεν τὸν πόνον, θέλομεν εἰσέτι, ἀλγεῖ, καίτοι, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, ἡμεῖς ὡς Χριστιανοὶ «δὲν λυπούμεθα, καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα». Οὐδὲν ἄλλο ἐπομένως καταλληλότερον θὰ ἦτο δι' ἡμᾶς σήμερον, εἰμὴ νὰ ἐξετάσωμεν τὰ τῆς μεγάλης ταύτης ἐλπίδος, τῆς προκειμένης ἡμῖν ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ, ὡς τὸ μόνον βάλαμον τοῦ Γαλαάδ, ὅπερ ὡς οὐδὲν ἕτερον, εἶναι ἱκανὸν νὰ θεραπεύσῃ τοὺς ἐπιγείους στεναγμούς.

Ἐν τούτοις πρὶν ἐξετάσωμεν τὰς ἐνώπιον ἡμῶν καὶ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ ἐκθετομένας ιδέας, — τὴν ἐλπίδα τῆς τῶν νεκρῶν ἀναστάσεως, τὴν περὶ μελλούσης ζωῆς ἐλπίδα, ὑπὸ εὐτυχέστερας συνθήκας τῶν παρουσῶν — δὲν κρίνωμεν ἄσκοπον, ὅπως ἐρωτήσωμεν· Διατὶ ἔχομεν ἀνάγκην τοιαύτης τινος ἐλπίδος; Διατὶ μᾶλλον νὰ μὴ ἀπαλλαχθῶμεν ἐκ τοῦ θανάτου, ἢ νὰ δοθῇ εἰς ἡμᾶς ἐλπίς τις περὶ ἀναστάσεως ἐκ τῶν νεκρῶν; Διατὶ ὁ Θεὸς ἐπιτρέπει νὰ ζῶμεν ὀλίγας μόνον βραχείας ἡμέρας, ἢ ἔτη, καὶ ταῦτα ἐν μέσῳ ὀδύνων; καὶ διατὶ μετὰ ταῦτα ἀποκοπτόμεθα, ὡς ὁ μαραμένος χόρτος; καὶ διατὶ αἱ χορδαὶ τῆς καρδίας θραύονται, καὶ αἱ οἰκιακαί, καὶ αἱ οἰκογενειακαὶ συνθῆκαι διαταράσσονται ὑπὸ τοῦ μεγάλου τούτου ἐχθροῦ τοῦ γένους ἡμῶν, τοῦ θανάτου ὅστις, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν παρελθόντων ἕξ χιλιάδων ἐτῶν, ἀπέκοψεν ἐκ τῆς ζωῆς, κατὰ τοὺς κοινούς ὑπολογισμούς, ἄνω τῶν πεντήκοντα δισεκατομμυρίων ἐκ τοῦ ἡμετέρου ἀνθρωπίνου γένους, τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν κατὰ σάρκα, — τέκνα τοῦ Ἀδάμ; Διὰ τὰς ἐμφρόνους διανοίας, οὐδεμία ἄλλη ἐρώτησις εἶναι τόσον ἐνδιαφέρουσα, ὅσον ἡ πλήρης σημασίας ἐρώτησις αὕτη.

Ἡ ἀπιστία λέγει ἡμῖν, ὅτι, ὄντες ἀπλῶς τὰ ἀνώτερα εἶδη τῶν ζώων, γεννώμεθα, ζῶμεν, καὶ ἀποθνήσκομεν, καθὼς καὶ τα ἄλογα ζῶα, καὶ ὅτι δὲν ὑπάρχει μέλλουσα ζωὴ, προωρισμένη δι' ἡμᾶς. Ἐνῷ δὲ φρικιῶμεν ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ σκέψει, καὶ ἀδυνατοῦμεν νὰ ἀποδείξωμεν τὸ ἐναντίον τούτου διὰ τινος ἰδίας ἡμῶν πείρας, ἡμεῖς, ὡς τέκνα Θεοῦ, ἠκούσαμεν τὸν λόγον τοῦ Πατρὸς ἡμῶν «ὁμιλοῦντος εἰρήνην διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.» Τὸ ἄγγελμα τῆς εἰρήνης, ὅπερ ὁ ἀγαπητὸς ἡμῶν Λυτρωτὴς παρέχει ἡμῖν, ὡς ἀκολούθους αὐτοῦ, δὲν ἀρνεῖται τὰ γεγονότα τῆς καταστάσεως ταύτης, δὲν διακηρύττει ὅτι δὲν ὑπάρχει πόνος, λύπη καὶ θάνατος, ἀλλὰ τὸ ἐναντίον τούτου. Διακηρύττει, ὅτι, «Ἐγὼ εἰμὶ ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ,» καὶ πάλιν, ὅτι «Πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσονται τῆς φωνῆς αὐτοῦ καὶ ἐκπορεύονται.» Ἀ! Πόσον γλυκεῖα εἶναι δι' ἡμᾶς ἡ ἀντίφασις αὕτη πρὸς τὴν φωνὴν τῆς ἀπιστίας! Αὕτη ἐπιφέρει ἐλπίδα, ἡ δὲ ἐλπίς τὴν εἰρήνην, ἀναλόγως καθόσον μανθάνομεν νὰ γνωρίζωμεν καὶ νὰ ἐμπιστευώμεθα εἰς τὸν Πατέρα, καθὼς καὶ εἰς τὸν Υἱόν, τοῦ ὁποίου τοὺς λόγους ἠκούσαμεν, καὶ ὅστις ἐκτελεῖ τὰ φιλάγαθα σχέδια τοῦ Πατρὸς.

Ἄλλ' ἐὰν ὁ Κυριος ὑπόσχηται τοιουτοτρόπως ἀνάστασιν, καὶ ἐὰν τὸ ἄγγελμα τῆς ἀναστάσεως φέρῃ εἰρήνην, ἀνάπαυσιν, καὶ ἐλπίδα, πάλιν δὲν θὰ ἦτο ἀπρεπές, δι' ἡμᾶς ἐὰν ἠρωτῶμεν· Διατί ὁ Θεὸς παρέδωκε πρῶτον τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν καταστροφὴν, καὶ κατόπιν βραδύτερον, δι' ἀναστάσεως νὰ λέγῃ εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἐν τῇ γλώσῃ τοῦ Ψαλμοῦ (Ψαλμ. 7' 3). «Ἐπιστρέψατε υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων». Διατί δὲν ἐτήρει αὐτοὺς ζῶντας; Διατί δὲν παρημπόδιζε τὴν λύπην, τὸν πόνον τὸν θάνατον; Ἀποκρινόμεθα ὅτι αἱ Γραφαί, καὶ αἱ Γραφαί μόνον, παρέχουσιν ἡμῖν τὴν ἐξήγησιν τῆς παρούσης καταστάσεως, καὶ ὅτι οὐδὲν ἄλλο δύναται νὰ ἐπιρρίψῃ, οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ἀκτίνα φωτός ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου. Ἡ μαρτυρία αὐτῶν εἶναι ὅτι ὁ Θεὸς ἐδημιούργησεν ἀρχικῶς τὸ γένος ἡμῶν τέλειον, εὐθύ, κατ' εἰκόνα αὐτοῦ καὶ ὁμοίωσιν, καὶ ὅτι ἔνεκεν παρακοῆς οἱ προπάτορες ἡμῶν ἐξέπεσαν ἐκ τῆς ἐνδόξου ἐκείνης θέσεως αὐτῶν ὑπαχθέντες ὑπὸ τὴν κατὰ δίκην τῆς ἁμαρτίας, ἥτις εἶναι θάνατος — καὶ ὅτι ἡ διὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐκείνη ποινὴ, ἥτις ἀπηγγέλθη κατὰ τοῦ Ἀδάμ, ἐμπεριέκλεισεν ὁλόκληρον τὸ γένος αὐτοῦ, κατὰ φυσικὸν τινα τρόπον. Ἡ ὀρμητικότης τῆς ἁμαρτίας ἐπηυξάνετο μετὰ τῶν ἀνθρωπίνων γενεῶν, αἱ δὲ ἀσθένειαι, οἱ πόνοι, καὶ ὁ θάνατος ἀναλόγως ἐπεσπεύθησαν.

Πάντες κακῶς ἐδιδάχθημεν, ὅτι τὰ ὁψώνια τῆς ἁμαρτίας τοῦ πατρὸς Ἀδάμ, τῆς ἀρᾶς, τῆς ποινῆς, ἔμελλον νὰ ὦσιν αἰῶνιοι βάσανοι, καὶ ὅτι καὶ ἡμεῖς καὶ σύμπαν τὸ ἀνθρώπινον γένος ἐκληρονόμησε. τὴν ἀπερίγραφτον ἐκείνην ποινήν, ὡς τὸ ἀποτέ-

λεσμα τῆς προπατορικῆς ἁμαρτίας, καὶ ὅτι μόνον ὅσοι θὰ ἐγίνοντο ἀκόλουθοι τοῦ Ἰησοῦ, ἀφιερωμένοι ἅγιοι, θὰ ἀπέφευγον τὴν αἰώνιον ἐκείνην κόλασιν. Ἀλλ' εὐρίσκομεν ἀγαπητοὶ φίλοι, ὅτι ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, δὲν ὑποστηρίζει τοιοῦτον παράλογον, ἄδικον καὶ ἀφιλάγαθον σχέδιον καὶ ὅτι αἱ Γραφαὶ ἀρκετὰ σαφῶς διακηρυττουσι τὸ ἐναντίον τούτου, ὅτι τὰ ὁψώνια τῆς ἁμαρτίας εἶναι **θάνατος**, ὅτι αἰώνιος ζωὴ εἶναι τὸ **δῶρον** τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅτι οὐδεὶς δύναται νὰ ἀπολαύσῃ τοῦ **δῶρου** τούτου, ἐκτὸς ἐκείνων οἵτινες ζωτικῶς συνδέονται πρὸς τὸν ἀγαπητὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Ἐπομένως, παρατηροῦμεν, ὅτι ἀφ' οὗ εἰς τοὺς ἀσεβεῖς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ παρασχεθῇ αἰώνιος ζωὴ, δὲν εἶναι δυνατόν, ὅπως οὗτοι ὑποφέρωσιν αἰωνίως. Ἡ Γραφικὴ διακήρυξις εἶναι λίαν ἀπλῇ, καὶ λίαν λογικῇ, «Πάντας τοὺς ἀσεβεῖς, ὁ Θεὸς θέλει **καταστρέψῃ**». — Ψαλμὸς ρμε' 20 .

Παρατηρήσατε πόσον σαφῶς τοῦτο ἐξετέθη εἰς τὸν πατέρα Ἀδάμ, ὁπότε οὗτος ἐτέθη ὑπὸ δοκιμασίαν, ἀκριβῶς ἐκεῖ ἔνθα ἡμεῖς πρέπει νὰ προσδοκῶμεν διακήρυξιν τινα ἐκ μέρους τοῦ Οὐρανίου ἡμῶν Πατρὸς σχετικῶς πρὸς τὴν ποινὴν τῆς δικαίας αὐτοῦ ὀργῆς, ἀφ' οὗ, ὃ τε τόπος καὶ ὁ χρόνος σαφῶς προσδιορίζονται ἡμῖν. Ἡ διακήρυξις αὕτη εἶναι ὅτι ὁ Κύριος γενναιωδῶς ἐπρονόησεν ὑπὲρ τῶν προπατόρων ἡμῶν, παραχωρήσας αὐτοῖς τὰ τὴν ζωὴν παρέχοντα διάφορα καρποφόρα δένδρα τοῦ Παραδείσου, καὶ ἀπλῶς καὶ μόνον ἐδοκίμασεν αὐτοὺς ἐπὶ τῶν ὄρων τῆς ὑπακοῆς, ἀπαγορεύσας αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ νὰ φάγωσιν, ἢ νὰ γευθῶσιν, ἢ νὰ ἐγγίσωσι τὸν καρπὸν ἰδιαιτέρου τινὸς δένδρου. Ἡ παρακοή αὕτη ἦτο ἐκείνη ἣτις ἐπέφερε τὴν ἔξωσιν αὐτῶν ἐκ τοῦ Παραδείσου. Ἐξωσιν καὶ ἀποκλεισμόν ἀπὸ τῶν δένδρων (τοῦ δάσους) τῆς ζωῆς, καὶ τοιουτοτρόπως, βαθμιαίως ἐπεισῆλθεν ἡ κατάστασις ἐκείνη το θανάτου, ἣτις ἀκόμη ἐξακολουθεῖ, καὶ μάλιστα αὐξανομένη· διότι πάντες ἔχομεν γνῶσιν ὅτι τὸ μέσον ὄριον τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς σήμερον εἶναι λίαν βραχύτερον, ἢ ὅσον ἦτο τὸ τοῦ πατρὸς Ἀδάμ, ὅστις «ἔζησεν ἐννεακόσια καὶ **τριάκοντα ἔτη**».

Οἱ ἐν τῇ Γενέσει λόγοι τοῦ Κυρίου εἶναι, «Ἐν ἡ ἂν ἡμέρᾳ φάγῃς ἐξ αὐτοῦ, βεβαίως θέλεις ἀποθάνῃ.» Ἡ «ἡμέρα» αὕτη, καθὼς ἐξηγεῖ εἰς ἡμᾶς ὁ Ἀπόστολος Πέτρος, ἦτο ἡμέρα τοῦ Κυρίου, περὶ τῆς ὁποίας οὗτος λέγει· «Ἐν δὲ τοῦτο μὴ λανθανέτω ὑμᾶς ἀγαπητοί, ὅτι **μία ἡμέρα** παρὰ **Κυρίῳ**, ὡς **χίλια ἔτη**», Ἐντὸς δὲ τῆς «ἡμέρας» ἐκείνης ὁ Ἀδάμ ἀπέθανε, καὶ οὐδεὶς ἐκ τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ ἔζησε ποτέ ὁλόκληρον χιλιετῇ ἡμέραν. Ἀφ' οὗ ὁ Ἀδάμ ἡμάρτησεν, οἱ καταδικαστικοὶ λόγοι τοῦ Κυρίου, λίαν σαφῶς καταδεικνύουσιν, ὅτι ὁ Κύριος οὐδένα σκοπὸν εἶχεν ὅπως τυραννίσῃ τὰ πλάσματά του, καὶ ὅτι ἡ ἀρὰ δὲν ἐπεξετείνετο πέραν τῆς καταστροφῆς τῆς παρούσης ζωῆς, καὶ τῶν συμπαρομαρτουσῶν

θλίψεων, τῶν πρὸς τὴν θνήσκουσαν κατάστασιν συνδεομένων. Ἡ ἔκφρασις τῆς κατὰ τοῦ Ἀδάμ ἀρᾶς τοῦ Κυρίου ἦτο, «Ἐν τῷ ἰδρῶτι τοῦ προσώπου σου φαγῇς τὸν ἄρτον, ἕως ἂν ἐπιστρέψῃς εἰς τὴν γῆν, ἐξ ἧς ἐλήφθης. Γῆ γὰρ εἰ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ». — Γένεσις θ' 17, γ' 19. Β' Πέτρ. γ' 8.

Μεγάλως τῇ ἀληθείᾳ χαίρομεν, ἀναγνωρίζοντες, ὅτι τὸ τρομερὸν δόγμα τῆς αἰωνίου κολάσεως, μετὰ τῆς ἐπιβολῆς αὐτοῦ, ὄχι μόνον ἐπὶ τῶν προπατόρων ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ παντὸς τοῦ γένους ἡμῶν, ἐπὶ πάντων τῶν τέκνων αὐτῶν, εἶναι ψευδὲς δόγμα, τὸ ὁποῖον περιῆλθε. μέχρις ἡμῶν, ὄχι διὰ τῆς Γραφῆς, ἀλλ' ἐκ τῶν «σκοτεινῶν αἰώνων». Ὑπ' οὐδεμίαν ἔννοιαν τῆς λέξεως εὐρίσκειται τοῦτο εἰς τὴν διακήρυξιν τοῦ Κυρίου. Ἀκούσατε τὴν περὶ τούτου ἐξηγήσιν ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἡτις εὐρίσκεται ἐν πλήρει ἁρμονίᾳ πρὸς τὴν τῆς Γενέσεως ἀφήγησιν. (Ρωμ. ε' 12) «Δι' ἑνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθε, καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας (ὡς ἀποτέλεσμα) ὁ θάνατος, καὶ οὕτως εἰς πάντας ἀνθρώπους ὁ θάνατος διῆλθεν, ἐφ' ᾧ πάντες ἥμαρτον». Ὅποιον λογικώτερον νουνεχέστερον, ἢ ἱκανοποιητικώτερον τῆς Θείας ταύτης περὶ θανάτου ἐξηγήσεως;—ὅτι θάνατος εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἁμαρτίας, ὅτι ὁ πατήρ Ἀδάμ, καθ' ὃν χρόνον εὐρίσκετο εἰς τὴν δοκιμασίαν, ἀπώλεσε πάντα τὰ δικαιώματα αὐτοῦ καὶ πρόνομια ἔνεκεν παρακοῆς, καὶ ὑπήχθη ὑπὸ τὴν ἀρὰν ταύτην τῶν ἀσθενειῶν, τῶν πόνων, τῆς λύπης, θλίψεων, καὶ θανάτου, καὶ ὅτι ἡμεῖς χωρὶς νὰ ὑπαχθῶμεν ὑπὸ οἵανδήποτε δοκιμασίαν (διότι θὰ ἦτο ἀνωφελὲς νὰ μᾶς δοκιμάσῃ, ἀφ' οὗ ἐκληρονομήσαμεν ἁμαρτωλὰς ροπὰς καὶ ἀσθενείας) συμμετέσχουμεν τῆς Θείας ἐκείνης κατὰ τῆς ἁμαρτίας καταδίκης· δηλαδή τοῦ θ α ν ά τ ο υ, —καὶ ὅτι ὡς γένος βαθμηδὸν κατερχόμεθα εἰς τὸν τάφον, ἐν ἀσθενείαις, ἀδυναμίαις, πόνοις καὶ θλίψεσιν.

Ἡ ἐξηγήσις αὕτη κατὰ τὴν κρίσιν ἡμῶν εἶναι ἱκανοποιητικὴ, καὶ ἐξηγεῖ τὸ γεγονός διὰ τὸ μόλις μιᾶς ὥρας νήπιον, ἢ μιᾶς ἡμέρας, ἢ μιᾶς ἐβδομάδος ἢ ἐνὸς μηνὸς συμμετέχει εἰς τοὺς πόνους καὶ εἰς τὰ κακὰ τοῦ θανάτου, ἀκριβῶς καθὼς καὶ ἐκεῖνοι οἵτινες ἔζησαν ὀλίγα ἔτη μακρότερον καὶ συμμετέσχον προσωπικῶς εἰς τὰς παραβάσεις τῶν νόμων τῆς δικαιοσύνης. «Ἐν ἁμαρτίαις ἐγεννήθην, ἐν ἀνομίαις συνελήφθην, καὶ ἐν ἁμαρτίαις ἐκίσσησέ με ἡ μήτηρ μου» εἶναι ἡ Γραφικὴ διακήρυξις ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου. «Πάντες ἥμαρτον καὶ ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ».

Ἦδη λοιπόν, ποῦ εὐρίσκεται ἡ ἐλπίς; Ὅποια βοήθεια δύναται νὰ παρασχεθῇ διὰ τὴν τοιαύτην λυπηρὰν κατάστασιν τῶν πραγμάτων; Τί εἶναι δυνατόν νὰ γείνη δι' ἐκείνους οἵτινες ἤδη πάσχουσι, στενάζουσι, καὶ ἀποθνήσκουσι, καθ' ὅλον τὸν κόσμον, —καὶ τί εἶναι δυνατόν νὰ γείνη διὰ τὰ πεντήκοντα δισεκατομμύ-

ρια, ἅτινα ἔχουσιν ἤδη κατέλθῃ εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ θανάτου; Ἀποκρινόμεθα, ὅτι οὐδὲν πράγματι δύνανται νὰ πράξωσι δι' ἐαυτούς. Αἱ κατὰ τὰς ἑξ χιλιάδας ἔτη ἀνθρώπιναι προσπάθειαι, ὅπως ἀνυψώσωσιν ἑαυτούς ἀπὸ τῶν ἀσθενειῶν, πόνων καὶ θανάτου ἀπεδείχθησαν, ἀναντιρρήτως, εἰς τὸ ἑπακρον ἀβάσιμοι δι' οἷανδῆποτε ἐλπίδα τοῦ εἵδους τούτου. Ἐκεῖνοι οἵτινες ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξασκήσωσιν ἐλπίδα, δύνανται νὰ πράττωσι τοῦτο ἀποβλέποντες πρὸς τὸν Κύριον, τὸν Θεὸν τῆς σωτηρίας ἡμῶν. Αὐτὸς ὑπεσχέθη σωτηρίαν, ἡ δὲ Γραφὴ εἶναι ἡ ἀποκάλυψις τοῦ ἐνδόξου σχεδίου τῶν αἰώνων, τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς συμπληροῖ βῆμα πρὸς βῆμα. Τὸ πρῶτον βῆμα ἦτο τὸ βῆμα τῆς ἀπολυτρώσεως, ἡ πληρωμὴ τῆς ποινῆς, ἣτις ἐπεβάρυνεν ἡμᾶς — τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου. Ἡ ποινὴ αὕτη ἐπληρώθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ, «ὅστις ἀπέθανεν ὁ δίκαιος ὑπὲρ τῶν ἀδίκων, ἵνα ἡμᾶς προσαγάγῃ τῷ Θεῷ». Οὐδεὶς ἐκ τοῦ καταδεδικασμένου γένους θὰ ἦτο δυνατόν νὰ πράξῃ τι ὥστε νὰ ἀπελευθερώσῃ ἑαυτόν, καὶ συνεπῶς εἶναι ἀληθές ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὁ προφήτης διακηρύττει, ὅτι «Οὐδεὶς δύναται νὰ δώσῃ εἰς τὸν Θεὸν λύτρον διὰ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ» ἡ ἐσχάτη ὁμως ἀμηχανία τοῦ ἀνθρώπου ἀπέβη εὐκαιρία τοῦ Θεοῦ, διὰ τῆς ἀποστολῆς τοῦ Ἰησοῦ, ὅστις παρέδωκε τὴν ἀκεραίαν αὐτοῦ ζωὴν, τὴν ζωὴν αὐτοῦ, «ἣτις ἦτο ἀγία, ἄμωμος καὶ κεχωρισμένη τῶν ἁμαρτωλῶν», κεχωρισμένη ἀπὸ τὸ θνήσκον γένος. Τὴν ζωὴν ἐκείνην ὁ Θεὸς προσεδέχθη ὡς ἀντίστοιχον ἀξίαν καὶ ἀντιστάθμισμα τῆς καταδικασθείσης ζωῆς τοῦ πατρὸς Ἀδάμ, ἣτις τοιοῦτοτρόπως ἐπενεργεῖ καὶ ἐφ' ἡμῶν εὐεργετικῶς, οἵτινες εἴμεθα τέκνα τοῦ Ἀδάμ, διότι δὲν κατεδικάσθημεν πρὸς τὸ ἴδιον ἡμῶν λογαριασμόν, ἀλλ' «ἐνεκα τῆς παρακοῆς τοῦ ἐνός» ἐπομένως ὁ Θεὸς δύναται νὰ εἶναι δίκαιος, καὶ δύναται νὰ ἐλευθεροῖ ἡμᾶς διὰ τῆς ὑπακοῆς καὶ τοῦ ἀντιλύτρου τοῦ ἐνός — Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Περὶ αὐτοῦ εἶναι γεγραμμένον, ὅτι «ἔδωκεν ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων, τὸ μαρτύριον καιροῦς ἰδίους». — Α' Τιμοθ. 6' 6.

Ἐξετάζοντες τὸ ζήτημα τοῦτο, ἀγαπητοὶ φίλοι, δέον νὰ σημειώσωμεν, ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς δὲν ἀπελύτρωσε μόνον τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ καθὼς αἱ Γραφαὶ σαφῶς διακηρύττουσιν, «Αὐτὸς εἶναι ἰλασμὸς (ἱκανοποίησις) τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν (τῶν ἁμαρτιῶν τῆς Ἐκκλησίας), οὐ περὶ τῶν ἡμετέρων δὲ μόνον, ἀλλὰ περὶ ὅλου τοῦ κόσμου». (Α' Ἰωάν. 6' 2). Εὐχαριστοῦμεν τὸν Θεόν! Ἰδοὺ ἡ βάσις τῆς καλῆς ἐλπίδος, τὴν ὁποίαν ὁ Ἀπόστολος ὑπαινίσσεται, καὶ ἣτις καθιστᾷ ἡμᾶς ἱκανούς, ὥστε νὰ μὴ λυπώμεθα, καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα, ἡ οἱ ὁποῖοι ἔχουσι μὲν, ἀλλὰ σαθράν τινα ἐλπίδα, μὴ βασιζομένην ἐπὶ τῶν ἀδιαφιλονεικῆτων διακηρύξεων τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ.

Ἴσως ὁμως ἤθελέ τις εἶπῃ, ὅτι ὁ Ἰησοῦς προ μακροῦ χρό-

νου ἀπέθανεν. Διατὶ λοιπὸν ἡ ἁμαρτία καὶ ὁ θάνατος ἐπιτρέπονται ὥστε νὰ βασιλεύωσιν ἀκόμη, καὶ νὰ καταπνίγωσιν τὴν ἀνθρωπίνην οἰκογένειαν; Ἀποκρινόμεθα ὅτι ὁ Θεὸς ἀνέβαλλε τὴν ἀποστολὴν τῆς θ υ σ ί α ς ἐπὶ 4000 ἔτη, καὶ ἀναβάλλει ἀκόμη ὅπως ἀποστείλῃ τὴν εὐλογίαν, τὴν ὑπ' Αὐτοῦ ἐξασφαλισθεῖσαν, ἣτις θὰ προέλθῃ ὡς τελικὸν ἀποτέλεσμα — καὶ ἣτις εὐλογία θὰ ἐπέλθῃ βεβαίως ἐν τῷ παρὰ τοῦ Θεοῦ «ὥρισμένῳ καιρῷ». Ὁ σκοπὸς τῆς ἀναβολῆς, ὡς οὗτος ἐκτίθεται ἐν ταῖς Γραφαῖς, εἶναι διπλοῦς.

Πρῶτον, ὅπως ἐπιτραπῇ ἡ γέννησις ἀρκετοῦ ἀριθμοῦ ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης οἰκογενείας, ὅπως πληρώσωσιν ἡ κατοικήσωσι καταλλήλως ὁλόκληρον τὴν γῆν, ὅταν αὕτη θὰ ἀχθῇ εἰς τὴν τελειότητα τῆς Ἑδέμ, καὶ ὡς ἐν συνόλῳ καταστῇ οἷα τὴν ὁ Παράδεισος τοῦ Θεοῦ, ἀποκατεστημένος ὑπὸ μεγαλητέραν καὶ εὐρυτέραν κλίμακα. Οὗτοι κατὰ τὸν παρόντα καιρὸν ἀποκτῶσι μέγα μέρος πείρας καὶ γνώσεως τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου, καὶ μανθάνουσι μέγα τι καὶ σπουδαῖον μᾶθημα, δηλαδὴ τὸ ἁμαρτωλὸν τῆς ἁμαρτίας καὶ τὴν πρὸς αὐτὴν ἀπέχθειαν. Εὐθύς δὲ ὡς ὁ τοῦ Κυρίου χρόνος ἀφίχθῃ, ὅστις, καθὼς πιστεύομεν δὲν ἀπέχει μακρὰν ἡμῶν, Οὗτος θὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἐπαγγελίαν αὐτοῦ, καὶ θὰ ἐγκαταστήσῃ τὴν Βασιλείαν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ, ἣτις θὰ δέσῃ τὸν Σατανᾶν, θὰ περιορίσῃ πάσας τὰς δυνάμεις καὶ ἐπιρροὰς τὰς ἤδη κατεργαζομένας τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὸν θάνατον, καὶ θὰ κάμῃ ὥστε ἡ γνῶσις τοῦ Κυρίου νὰ πληρώσῃ τὴν γῆν. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Χριστὸς θὰ εὐλογήσῃ τὴν ἀνθρωπίνην οἰκογένειαν, καὶ θὰ ἀνυψώσῃ αὐτὴν βῆμα πρὸς βῆμα, πρὸς τὴν ἔνδοξον ἐκείνην τελειότητα, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐπλάσθη οὗτος — κατ' εἰκόνα Θεοῦ, ὡς αὕτη παρίστατο ἐν τῷ πατρὶ Ἀδάμ. Ἡ περίοδος αὕτη τῆς Βασιλείας καλεῖται Χιλιετὴς Βασιλεία, καὶ δι' αὐτὴν ἀκριβῶς ὁ Κύριος μᾶς ἐδίδαξε νὰ προσευχώμεθα, «Ἐλθέτω ἡ Βασιλεία σου, Γε νηθήτω τὸ θέλημά σου ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς καὶ ἐν τῷ οὐρανῷ.» Σύμπασα δὲ ἡ Χιλιετὴς ἐκείνη ἡμέρα τῆς εὐλογίας τῆς ἀποκαταστάσεως θὰ ἀπαιτηθῇ, πρὸς ἐγκαθίδρυσιν τῆς δικαιοσύνης ἐπὶ στερεῶν βάσεων ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ πρὸς δοκιμασίαν τοῦ ἀνθρωπίνου ἐκείνου γένους, τίνες διὰ τῆς πρὸς τὸν Χριστὸν ὑπακοῆς αὐτῶν θὰ λογισθῶσιν ἄξιοι αἰωνίου ζωῆς, καὶ τίνες ὑπὸ πλήρη γνῶσιν, ἀλλ' ἔνεκεν τῆς πρὸς τὴν ἁμαρτίαν προτιμήσεως αὐτῶν, θὰ καταδικασθῶσιν εἰς τὸν Δεύτερον Θάνατον, — «εἰς τὸν αἰώνιον ὄλεθρον ἀπὸ προσώπου Κυρίου, καὶ ἀπὸ τῆς δόξης τῆς δυνάμεως Αὐτοῦ.

Αἱ εὐλογίαι δὲ ἐκείναι τοῦ Χιλιετοῦς αἰῶνος ἐφαρμόζονται, ὅχι μόνον εἰς 1,600,000,000 τῶν ἤδη ἐπὶ τῆς γῆς ζώντων ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ 50,000,000,000 ἅτινα κατήλθον ἤδη εἰς τὸν τάφον, τὴν μεγάλην φυλακὴν τοῦ θανάτου, ἐκ τῆς ὁποίας

ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς θὰ τοὺς προσκαλέσῃ ὅπως ἐξέλθωσι καὶ ἀπολαύσωσι τὰς εὐκαιρίας ἐκείνας τῆς Βασιλείας, καθὼς Αὐτὸς εἶπε· «Ἐχω τὰς κλεῖς τοῦ θανάτου καὶ τοῦ Ἀδου». — Ἀποκάλυψις α' 18.

Δεύτερον, ἀγαπητοὶ φίλοι, ἀνέβαλλεν, ὅπως ἐπιφέρῃ τὰς μεγάλας καὶ γενικὰς αὐτοῦ εὐλογίας καὶ εὐκαιρίας εἰς τὸν κόσμον, ἀφ' ἧς ἡμέρας ὁ Κύριος ἡμῶν μᾶς ἀπελύτρωσεν, ἵνα, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Εὐαγγελικοῦ τούτου αἰῶνος, συναθροίσῃ ἐκ μέσου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἐκείνους τοὺς ὁποίους αὐτὸς ἀπελύτρωσε, «τὸ μικρὸν ποίμνιον,» «ἐκλεκτὴν» τινα τάξιν, μαθητάς, ἀκολούθους τῶν ἰχνῶν αὐτοῦ, ὁσίους, ἀγίους. Ἀναζητεῖ τοιοῦτοτρόπως «λαὸν περιούσιον» «Βασιλείον ἱεράτευμα» ὅπως γείνωσι συμμέτοχοι μετ' Αὐτοῦ ἐν τῇ Χιλιετῇ ἐκείνῃ Βασιλείᾳ, — ὅχι διὰ νὰ ἔχωσι μέρος μετὰ τοῦ κόσμου εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῶν ἐπιγείων συνθηκῶν, ὅσονδῆποτε τέλειαι καὶ μεγαλοπρεπεῖς καὶ ἔνδοξοι πιθανὸν νὰ εἶναι αὗται, ὅχι ὅπως συμμετάσχωσι τοῦ Ἑδεμικοῦ οἴκου, ὅσονδῆποτε ἐπιθυμητὸς καὶ ἐὰν εἶναι οὗτος, ἀλλ' ὅπως λάβωσι μέρος εἰς μεγαλητέραν τινὰ εὐνοιαν, ὅπως γείνωσιν ὅμοιοι πρὸς τὸν Κύριον αὐτῶν—πνευματικαὶ ὑπάρξεις, μέτοχοι τῆς Θείας φύσεως, ὑπεράνω ἀγγέλων, ἀρχῶν, καὶ δυνάμεων, μέτοχοι τῆς δόξης αὐτοῦ. Ὅπόσον θαυμασία ἐλπίς εἶναι αὕτη καὶ ὅπόσον ἐνθουσιαστικὴ εἶναι διὰ τὰς καρδίας ἐκείνων, οἵτινες ἤκουσαν τὴν πρόσκλησιν, καὶ ἐγένοντο μαθηταί, ἀκόλουθοι τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ζητῶσι νὰ βαδίσωσιν εἰς τὰ ἰχνη αὐτοῦ, καθὼς Αὐτὸς ἔδωκε ἡμῖν παράδειγμα! Ὅποια εὐλογία θὰ εἶναι διὰ νὰ ἀποκτήσῃ τις τοιαύτην δόξαν, τιμὴν καὶ ἀθανασίαν, τὰ προσφερόμενα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἐν τῇ Πρώτῃ Ἀναστάσει! καὶ ὁποῖον μέγα προνόμιον θέλει εἶσθαι τὸ νὰ συμμετάσχωμεν μετὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν εἰς τὴν διανομὴν τῶν Θείων εὐλογιῶν πρὸς ὁλόκληρον τὴν συστενάζουσαν κτίσιν, καὶ νὰ προσκαλέσωμεν πάντα θέλοντα, ὅπως ἔλθῃ, πρὸς τὸ ὕδωρ τῆς ζωῆς καὶ συμμετάσχῃ ἐξ αὐτοῦ δωρεάν! Ναί, τότε ἐν τῇ Βασιλείᾳ, τὸ πνεῦμα καὶ ἡ Νύμφη θὰ λέγωσιν, «Ἐλθέ» (διότι τότε θὰ ὑπάρχῃ Νύμφη, τοῦ γάμου τοῦ Ἀρνίου λαβόντος χώραν κατὰ τὸ τέλος τοῦ Εὐαγγελικοῦ αἰῶνος) καὶ ὁ θέλων λαβέτω ὕδωρ ζωῆς δωρεάν». (Ἀποκ. κβ' 17). Δὲν εἶναι λοιπὸν εὐλογοὶ αἰτίαι, τοῦ διατὶ ὁ Θεὸς ἀνέβαλλεν ἀπὸ τοῦ νὰ δώσῃ τὰς εὐλογίας, εὐθὺς ὥς ἡ ἀπολυτρωτικὴ θυσία ἐν Γολγοθᾷ ἔλαβε πέρας; Βεβαίως δυνάμεθα νὰ χαίρωμεν διὰ τὴν ἀναβολὴν ταύτην, καὶ διὰ τὴν ἐπακολουθήσασαν πρὸς ἡμᾶς εὐκαιρίαν, ὅπως κληθῶμεν καὶ κάμωμεν τὴν κλῆσιν καὶ ἐκλογὴν ἡμῶν βεβαίαν.

Τοιαύτη εἶναι, ἀγαπητοὶ φίλοι, ἡ βραχεῖα σύνοψις τῶν ἐνδόξων ἐλπίδων, αἵτινες οἰστροηλάτουν τὸν ἀγαπητὸν ἡμῶν ἀδελφόν, τοῦ ὁποίου τὴν μνήμην τιμῶμεν σήμερον. Αἱ ἐλπίδες αὗται ἡ-

σαν ἄγκυρα διὰ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἥτις ἰκάνωνεν αὐτὸν νὰ ἴσταται γενναίως πρὸς τὸ μέρος τοῦ Κυρίου, καὶ συνεταύτισε τὴν τύχην αὐτοῦ μετ' ἐκείνων, οἵτινες ὁμολογοῦσι τὸν Διδάσκαλον, καὶ οἵτινες ζητοῦσι νὰ αἰρωσι καθ' ἡμέραν τὸν σταυρὸν αὐτῶν, ἵνα ἀκολουθῶσιν αὐτόν. Οὗτος κατεῖχεν εὐγενεῖς ιδιότητες, τὰς ὁποίας ἀναμφιβόλως πολλοὶ ἐξ ἡμῶν ἀνεγνωρίσατε· ἀλλὰ δὲν θα- σίζομεν τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ ἐλπίδας ἡμῶν καὶ χαρᾶς, ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως ὅτι ἦτο τέλειος, ἀλλὰ ἐπὶ τῆς γνώσεως ἡμῶν, ὅτι ὁ Χριστὸς Ἰησοῦς ἦτο ὁ τέλειος αὐτοῦ Λυτρωτής, καὶ ὅτι αὐτὸς ἐπί- στευεν εἰς αὐτόν, καὶ πᾶς ὅστις πιστεύει εἰς αὐτόν οὐδέποτε θέλει αἰσχυνηθῆ, ἀλλὰ τελικῶς θέλει ἐξέλθῃ νικητής. Δὲν ὑπάρχει ἀμφι- βολία, ὅτι ὁ ἀγαπητὸς ἡμῶν ἀδελφὸς κατεῖχεν ἀξιοσυστάτους τινὰς ιδιότητας, ἅστινας πάντες θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἀπομιμη- θῶμεν, ἀλλὰ οὐδεμία ἀνάγκη ὑπάρχει ὅπως λαμβάνωμεν ὡς πα- ράδειγμα ἐπίγειόν τι πρότυπον. Αὐτὸς ὁ Θεὸς παρέδωκεν ἡμῖν ἐν τῷ Υἱῷ Αὐτοῦ ἔνδοξόν τι παράδειγμα, τὸ ὁποῖον πάντες ἡμεῖς, καθὼς καὶ ὁ ἀγαπητὸς ἡμῶν ἀδελφός, πρέπει νὰ προσπαθῶμεν ὅπως ἀπομιμώμεθα. Καλῶς ποιοῦμεν ἐὰν δὲν ἀποβλέπωμεν ὁ εἰς πρὸς τὸν ἄλλον, ἀλλὰ πρὸς τὸν τέλειον τύπον, τὸν Ἰησοῦν. Καλῶς ποιοῦμεν, ἐὰν παραβλέπωμεν τὰς φυσικὰς ἐλλείψεις, τὰς ὁποίας σύμπαν τὸ γένος ἔχει ἔνεκα τῆς πτώσεως, καὶ νὰ ἐνθυμώμεθα, ὅτι πᾶσαι αὗται ἐκαλύφθησαν, δι' ὅσους εἶναι ἀκόλουθοι τοῦ Κυ- ρίου, ὑπὸ τοῦ χιτῶνος τῆς δικαίωσεως, οὕτως ὥστε νὰ ἦναι «δε- κτοὶ ἐν τῷ Ἑγαπημένῳ».

Τέλος, ἀγαπητοὶ φίλοι, ἃς μάθωμεν τὸ μάθημα τῆς βραχύτη- τος τῆς ζωῆς· καὶ ὅτι ἐνῷ ὁ Θεὸς ἔχει ἐναποταμιεύσῃ μεγάλας εὐ- λογίας διὰ τὸν κόσμον, ἡμεῖς οἵτινες ἠκούσαμεν ἤδη τὴν χάριν αὐτοῦ καὶ τὴν σωτηρίαν διὰ τοῦ Ἰησοῦ, ἔχομεν εἰδικὰ προνόμια, εἰδικὰς εὐκαιρίας, καὶ συνεπῶς εἰδικὰς εὐθύνas σχετιζομένας πρὸς τὴν γνῶσιν ἡμῶν. Καθὼς ὁ Ἀπόστολος διακηρύττει, «Ὅστις ἔχει τὴν ἐλπίδα ταύτην ἐν αὐτῷ, ἀγνίζει ἑαυτὸν, καθὼς ἐκείνος ἀγνός ἐστιν». Ἐὰν δὲ ἀναμένωμεν ὅπως εἴμεθα μετὰ τοῦ Κυρί- ου, καὶ συμμετάσχωμεν εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ ἐν τῷ μέλλοντι, γνω- ρίζομεν ὅτι τοῦτο σημαίνει, ὅτι οἱ χαρακτῆρες ἡμῶν πρέπει νὰ μεταμορφωθῶσιν, αἱ καρδίαι ἡμῶν ἀνανεωθῶσιν, ἵνα γείνωμεν ὄχι μόνον καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, — δηλαδή, κατὰ τὴν πρόθεσιν, τὴν θέλησιν, τὸν σκοπὸν, πρὸς τὸν Θεόν, ἀλλ' ὅσον τὸ δυνατόν, καὶ ἐν λόγῳ καὶ πράξει ἐπίσης, — καθόσον ὁ νέος νοῦς θὰ ἠδύ- νατο, ὑπὸ διαφόρους συνθήκας, νὰ καταδαμάσῃ τὰ σώματα ταῦ- τα, ἅτινα εἶναι ἀτελῆ ἐκ τῆς πτώσεως. Δέον νὰ ἐνθυμώμεθα, ὅτι ὄχι μόνον πρέπει νὰ μένωμεν ἐν τῷ Ἰησοῦ, καὶ ὑπὸ τὸν χι- τῶνα τῆς ἀξίας αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ νὰ καλλιεργῶμεν εἰς τὰς καρ- δίας ἡμῶν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὰς χάριτας τοῦ Πνεύματός Του· αἱ δὲ μεγάλα ἀποφάσεις ἀποβαίνουσι μεγάλη βοήθεια κατὰ

τὴν διεύθυνσιν ταύτην. Ἄς λάβωμεν λοιπὸν νέας ἀποφάσεις, κατὰ τὴν ἱερὰν ταύτην περίστασιν, ἔχοντες δὲ ὑπ' ὄψιν ἡμῶν τὰς ἱεροπρεπεῖς ταύτας πλὴν καὶ χαρμοσύνους σκέψεις, ὅτι ὅσον ἀφορᾷ ἡμᾶς ἀπὸ τοῦδε καὶ εἰς τὸ ἐξῆς θὰ προσπαθήσωμεν νὰ βαδίσωμεν ἀκόμη στενώτερον εἰς τὰ βήματα τοῦ Κυρίου, ἃς κάμωμεν τὸ φῶς τῆς ἀληθείας αὐτοῦ καὶ χάριτος νὰ λάμψη ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον διὰ τῆς ζωῆς ἡμῶν. Ἄς προσπαθήσωμεν, ὅπως ὁ κόσμος γίνηται καλλίτερος καὶ εὐτυχέστερος ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν, ἐνόςφω ζῶμεν ἐν αὐτῷ, καὶ ὅσον τὸ δυνατόν ἃς δοξάσωμεν τὸν Θεόν διὰ τῶν σωμάτων καὶ πνευμάτων ἡμῶν, τὰ ὁποῖα ἀνήκουσιν εἰς αὐτόν. Ἀμήν.

(4) Μετὰ τὸν λόγον δύναται νὰ ἐπακολουθήσῃ προσευχή, ἣτις πρέπει νὰ γείνη εἴτε ὑπὸ τοῦ ἰδίου ὁμιλητοῦ, εἴτε ὑπὸ ἄλλου τινος καταλλήλου ἀδελφοῦ ἐν τῇ Ἀληθείᾳ. Ἐξωτερικός τις ἱερεὺς οὐδέποτε πρέπει νὰ προσκαλῆται ἵνα προσευχηθῇ μετὰ τὸν λόγον. Πιθανὸν νὰ προσευχηθῇ κατ' ἀνεκτόν τινα τρόπον διὰ τοὺς ἀνθρώπους, ὅχι ὅμως καὶ διὰ τὸν Θεόν, καὶ θὰ προσπαθήσῃ νὰ καταστρέψῃ εἰς τὰς διανοίας τοῦ ἀκροατηρίου, οἷανδ' ἔποτε καλὴν ἐντύπωσιν προὔξενῃσεν ὁ λόγος. Εἰς τὴν προσευχήν, πρέπει ὅπως ὁ Κύριος εὐχαριστῇται εἰδικῶς διὰ τὴν χάριν αὐτοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, καὶ νὰ ἐκζητῇται ἡ εὐλογία αὐτοῦ διὰ πάντας τοὺς παρόντας, καὶ κυρίως ἐπὶ τῶν τεθλιμμένων ἐκ τῆς οἰκογενείας τοῦ ἀποθανόντος.

(5) Ἡ ἀκολουθία δύναται νὰ περατωθῇ διὰ τινος στίχου, ἢ δύο στίχων ἐκ τινος καταλλήλου ὕμνου, καθὼς ἀνωτέρω ἐξηγήσαμεν.

(6) Συμβουλευόμεν, ὅπως ὀλίγαι τινὲς λέξεις προσευχῆς ἀταγγελθῶσιν ἐπὶ τοῦ τάφου, μετὰ τὴν καταβίβασιν τοῦ φερέτρου.

ΠΟΙΚΙΛΙΑΙ ΕΝ ΤΩ ΛΟΓΩ, ΑΝΑΛΟΓΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΔΙΑΦΟΡΟΥΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ.

Ὁ ἀνωτέρω παρατεθείς λόγος, ἐννοεῖται, δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ ἐξ ἴσου καταλλήλως καὶ ἐπὶ τινος ἀδελφῆς, ἐὰν ἀφαιρέσωμεν τὴν λέξιν «ἀδελφός» καὶ θέσωμεν τὴν λέξιν «ἀδελφή». εἰς τὴν περίπτωσιν ὅμως κοσμικοῦ προσώπου, ἢ εἰς τὴν περίπτωσιν τινὸς μὴ ἐπαγγελομένου τελείαν εἰς τὸν Κύριον ἀφιέρωσιν, τότε θὰ ὑπῆρχεν ἀνάγκη ὅπως ἐπιφέρωμεν τροποποιήσεις τινὰς, αἵτινες εὐκόλως θὰ προσέπιπτον εἰς τὴν ἀντίληψιν ἐκείνου, ὅστις θὰ ἦτο κατάλληλος νὰ ἀπαγγείλῃ τοιοῦτον τινὰ λόγον.

Εἰς τὴν περίπτωσιν παιδίου τινὸς καταγομένου ἐκ πιστῶν ἢ ἀπίστων γονέων, ὁ λόγος δύναται νὰ ποικίλλῃ, ὅπως ἐφαρμόξῃ καταλλήλως· ὁ ἀποβιώσας δύναται νὰ προσφωνηθῇ ὡς ἐξῆς· ὅτι «ὁ νεαρὸς ἡμῶν φίλος ἀπεκόπη εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ,

ἢ αὐτῆς, ὑπὸ τοῦ δρεπάνου τοῦ φορικαλέου θεριστοῦ, τοῦ θανάτου, ἢ ἐὰν εἶναι νήπιον, ὥς χωρίον δύναται νὰ ληφθῇ τὸ, «Παῦσον τὴν φωνὴν σου ἀπὸ κλαυθμοῦ, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς σου ἀπὸ δακρύων, διότι τὸ ἔργον σου θέλει ἀνταμειφθῇ λέγει Κύριος· καὶ θέλουσιν ἐπιδρέψῃ ἐκ τῆς γῆς τοῦ ἐχθροῦ» (Ἱερεμ. λα' 15-17). Εἰς τοιαύτην τινα περίστασιν, καλὸν εἶναι ὅπως προσδώσωμεν ἔμφασιν εἰς τὸ γεγονὸς, ὅτι οὐδεὶς δύναται νὰ διαφιλονεικήσῃ τὸ ζήτημα, ὅτι τὰ ἀνήλικα παιδιά θὰ ἡδυνάτουν νὰ διαπράξωσιν ἁμαρτίαν πρὸς θάνατον, καὶ ὅτι τοιοῦτοτρόπως ἐπιβεβαιοῦται ἡ Γραφικὴ διακήρυξις, ὅτι διὰ τῆς παρακοῆς τοῦ ἐνὸς, καὶ ὄχι διὰ παγκοσμίου παρακοῆς, εἰσῆλθεν ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον, μετὰ τοῦ θανάτου, ὥς ἀποτέλεσμα ἢ ποινὴν αὐτῆς. —

ΔΕΚΑΤΑ, ΕΡΑΝΟΙ κλπ.

Καθόσον πληροφορούμεθα, οὐδεμία ἐκ τῶν μικρῶν συναθροίσεων τοῦ λαοῦ τοῦ Κυρίου, «τῆς ὁδοῦ ταύτης», (Πράξ. κβ' 4) ἐξέτέλει τὴν εἰσπραξίν δημοσίων ἐράνων. Εὐθύς ἐξ ἀρχῆς συνηγορήσαμεν ὑπὲρ τῆς ἀποφυγῆς τῆς εἰσπράξεως δημοσίων ἐράνων, ὅχι διότι πιστεύομεν, ὅτι ὑπάρχει τι τὸ ἐφάμαρτον εἰς τοῦτο, ὄχι διότι, ὑπάρχει τι ἐν ταῖς Γραφαῖς, καταδικάζον τοῦτο, ἀλλὰ διότι τὸ χρηματικὸν ζήτημα, ἐξέχουσιν κατέχει θέσιν καθ' ὅλον τὸν χριστιανικὸν κόσμον, καὶ εἰς ἀπάσας τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀποχρώσεις, τόσον ἐξέχουσιν θέσιν, ὥστε κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν, ἡ ὀλικὴ θξ αὐτοῦ ἀποχή, θὰ ἀπέβαινε πρὸς δόξαν Κυρίου. Οἱ ἄνθρωποι οἵτινες καθ' ἅπασαν αὐτῶν τὴν ζωὴν στενοχωροῦνται διὰ χρῆμα, φθάνουσιν ἀμέσως εἰς τὸ συμπέρασμα νὰ πιστεύσωσιν, ὅτι μέγα μέρος τῶν κηρυγμάτων καὶ τῶν διδασκαλιῶν κλπ. γίνεται χάριν κέρδους, ἐὰν ὄχι μόνον χάριν κέρδους, ἢ ἂν ὄχι κυρίως χάριν κέρδους, εἰς μέγαν βαθμὸν τοῦλάχιστον γίνεται χάριν κέρδους.

Ἡ ὄχι μόνον αἱ Γραφαὶ λέγουσιν ὅτι ἡ πλειονότης τῶν πιστῶν τοῦ Κυρίου θὰ ἀπαρτίξῃται ἐκ τῶν πτωχῶν τοῦ κόσμου τούτου, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ πεῖρα ἡμῶν αὕτη, μαρτυρεῖ τοῦτο, — ὅτι οὐ πολλοὶ πλούσιοι, οὐ πολλοὶ μεγάλοι, οὐχὶ πολλοὶ εὐγενεῖς, ἀλλὰ οἱ πτωχοὶ τοῦ κόσμου τούτου, πλούσιοι ἐν πίστει». Τινὲς ἐξ αὐτῶν, εἰμεθα βέβαιοι, προσερχόμενοι εἰς τὰς συναθροίσεις, ἔνθα κηρύττεται ἡ παροῦσα ἀλήθεια, αἰσθάνονται πνεῦμά τι ἀνακουφίσεως διὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ κοσμικοῦ καὶ ἀρπακτικοῦ πνεύματος, τῆς συλλογῆς χρημάτων· εἰς τινὰς δὲ περιστάσεις τοῦλάχιστον, τὸ πρᾶγμα τοῦτο συνιστᾷ εἰς αὐτοὺς τὴν ἀλήθειαν. Ἐκεῖνοι τῶν ὁποίων οἱ ὀφθαλμοὶ ἠνοίχθησαν εἰς τὸ φῶς τῆς Παρούσης Ἀληθείας, κατέχονται ὑπὸ τοιούτου ζήλου καὶ ἐνεργείας εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἀληθείας, καὶ ὑπὸ τοιαύτης μεγάλης ἐπιθυμίας,

ὥστε νὰ κάμωσι τὸ φῶς αὐτῶν νὰ λάμψη πρὸς δόξαν τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ, ὥστε πολλοὶ χλῖαροὶ χριστιανοὶ τείνωσιν νὰ εἰπωσιν· Ποῖον εἶναι τὸ ἐλατήριον ὅλων τούτων; Ποῖος εἶναι ὁ σκοπός; Πῶς θὰ πληρωθῇς, ἢ ποῖον εἶναι τὸ κέρδος σου, διότι ζητεῖς νὰ μὲ καταστήσῃς ἐνδιαφερόμενον, — ποῖον εἶναι τὸ κέρδος σου προσπαθῶν νὰ μοὶ δανείσῃς βιβλία, ἢ νὰ καταναλώσῃς ταν χρόνον σου προσπαθῶν νὰ ἐπισύρῃς τὸ ἐνδιαφέρον μου εἰς τὰ Γραφικὰ ταῦτα ζητήματα, καθὼς σὺ βλέπεις ταῦτα; Ὅταν δὲ προσέλθωσιν εἰς τὰς συναθροίσεις, καὶ εὐρίσκουσιν ὅτι καὶ αὗται αἱ συνήθεις περιφορὰι τῶν δίσκων, καὶ ὁ θόρυβος τῶν χρημάτων οὐδαμοῦ ἀναφαίνονται, οἱ ὑποβάλλοντες τὰς ἄνω ἐρωτήσεις, ἔτι περισσότερον πείθονται, ὅτι Ἄ γ ά π η ἦτο ἐκείνη, Ἀγάπη διὰ τὸν Κύριον, καὶ τὴν Ἀλήθειάν του, καὶ διὰ τὸ ποίμνιόν του ἦτο ἐκείνη, ἣτις ἐνέπνεε τὰς προσπαθείας ἐκείνας, ὅπως καὶ αὐτοὶ εἰσαχθῶσιν εἰς τὰς σφαίρας τῆς Ἀληθείας. Ἀκόμη δὲ καὶ ἐὰν τις ἦτο προκατειλημένος κατὰ τῆς Ἀληθείας, αἱ ἀποδείξεις αὗται τῆς εἰλικρινείας, καὶ τῆς ὁμοιότητος τοῦ πνεύματος τοῦ Θεοῦ, πρὸς ἀγαθωσύνην καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καλοῦ, συνιστῶσιν ἑαυτάς, ὡς οὐσας τὰ ἀποτελέσματα τοῦ πνεύματος τῆς Ἀγάπης.

Ἐνῷ ὁμως συνηγοροῦμεν ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς ταύτης, καὶ συνιστῶμεν ταύτην ἐκ καρδίας εἰς πάντα τὸν λαὸν τοῦ Κυρίου πανταχοῦ, ἀφ' ἑτέρου ὁμως καθήκον ἡμῶν εἶναι νὰ ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν ἡμῶν ἐπὶ τοῦ γεγονότος, ὅτι ὅσονδήποτε ἀγενής, καὶ ἐγωῖστικὴ καὶ φιλάργυρος πιθανὸν νὰ εἶναι τις κατὰ τὸν χρόνον τῆς ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἀποδοχῆς του, καὶ ἀφιερώσεως αὐτοῦ, δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ διέμενε συνταυτισμένος μετὰ «τῆς Ἐκκλησίας, ὣν τὰ ὀνόματα γέγραπται ἐν οὐρανοῖς», καὶ μετὰ τοῦ Κυρίου, τῆς Κεφαλῆς τῆς Ἐκκλησίας ταύτης, χωρὶς εἰς μέγαν βαθμὸν νὰ καταγάγῃ νίκην τινὰ κατὰ τῆς ἐγωῖστικῆς αὐτοῦ ἐκείνης διαθέσεως. Γνωρίζομεν δὲ καλῶς ὅτι ὁ ἐγωῖσμός καὶ ἡ γλισχρότης εἶναι ξένα τοῦ πνεύματος τοῦ οὐρανίου ἡμῶν Πατρὸς, καὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ, καὶ ἐπομένως πρέπει νὰ εἶναι ξένα ἐπίσης καὶ εἰς πάντας οἵτινες τελικῶς θὰ ἀναγνωρισθῶσιν, ὡς τέκνα τοῦ Πατρὸς αὐτῶν, πάντα τῶν ὁποίων πρέπει νὰ ἔχωσι τὴν οἰκογενειακὴν ὁμοιότητα, ἥς τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν εἶναι ἀγάπη—εὐεργετικότης. Ἐὰν ἕνεκεν κληρονομικότητος, ἢ δυσμενοῦς περιβάλλοντος, καὶ ἀνατροφῆς, τὸ πνεῦμα τοῦτο τῆς γλισχρότητος ἀνεπτύχθη εὐρέως ἐν τῇ θνητῇ σαρκί, οἷουδήποτε γενομένου δεκτοῦ ὡς δοκίμου μέλους τῆς νέας κτίσεως, ὁ τοιοῦτος θέλει εὖρη ὅτι ἔχει νὰ συνάψῃ πόλεμον κατὰ τούτου. Καθὼς δὲ ὁ Ἀπόστολος λέγει—ὁ νοῦς τῆς σαρκὸς θὰ πολεμήσῃ κατὰ τοῦ νοῦς τοῦ πνεύματος, τοῦ νέου κτίσματος, ὁ δὲ νοῦς τοῦ νέου κτίσματος, πρέπει νὰ κερδήσῃ τὴν νίκην, ἐὰν τοῦτο ἐπε-

θύμει ἐνθέρμως νὰ ἀποκτήσῃ τέλος τὴν ἐπιθυμητὴν θέσιν μεταξὺ τῶν ὑπερνικητῶν. Ὁ ἐγωϊσμὸς καὶ ἡ γλισχρότης πρέπει νὰ κατανικηθῶσιν· ἡ δὲ εὐσέβεια, καὶ ἡ μεγαλοδωρία, καὶ ἡ εὐγενεια, ἔν τε τῇ καρδίᾳ καὶ τῇ πράξει, πρέπει μετὰ προσοχῆς νὰ καλλιεργηθῶσιν. Οἱ τοιοῦτοι πιθανὸν νὰ εἶναι ἠναγκασμένοι, μέχρι καὶ αὐτῆς ἀκόμη τῆς ἡμέρας τοῦ θανάτου των, νὰ ἀγωνίζωνται μὲ τὴν σάρκα, ἐν τούτοις ὅμως οὐδεμία δυσκολία πρέπει νὰ συναντᾶται ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατάστασιν τοῦ νοός, τῆς νέας θελήσεως· ὅσοι δὲ τοὺς γνωρίζουσι καλῶς, βεβαίως θὰ παρατηρήσωσιν εἰς τὴν διαγωγὴν αὐτῶν ἀποδείξεις τῆς νίκης τοῦ νέου νοός κατὰ τοῦ σαρκικοῦ τοῦ ἐγωϊστικοῦ νοός.

Ἡ γνώμη λοιπὸν ἡμῶν, σχετικῶς πρὸς τὴν ἀποφυγὴν ἐράνων καὶ οἰκονομικῶν ζητημάτων εἰς τὰς συναθροίσεις τῆς Ἐκκλησίας, δὲν εἶναι ὅπως ἀποθαρρύνῃ τὰς δωρεάς. Κοθόσον ἡ ἀντίληψις ἡμῶν ἐξικνεῖται, ἐκεῖνοι οἵτινες δίδουσιν εἰς τὸν Κύριον περισσότερον ἀφθόνως, περισσότερον ἐκ καρδίας, περισσότερον ἀφειδῶς, εἶναι καὶ οἱ περισσότερον εὐλογούμενοι παρ' αὐτοῦ εἰς τὰ πνευματικὰ ζητήματα. Δέον δὲ νὰ σημειωθῇ, ὅτι δὲν περιορίζωμεν τὴν ἔκφρασιν, «Ἰλαρὸν δότην ἀγαπᾷ ὁ Κύριος», εἰς τὰς χρηματικὰς δωρεάς, ἀλλὰ ἐμπερικλείομεν εἰς αὐτὴν πάντα τὰ δῶρα καὶ τὰς θυσίας τὰς ὁποίας ὁ λαὸς τοῦ Κυρίου ἔχει τὸ πρόνομιον νὰ προσφέρῃ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου τῆς θυσίας καὶ τὰς ὁποίας ὁ Θεὸς μᾶς πληροφορεῖ, ὅτι εὐαρεστεῖται νὰ δεχθῇ, διὰ τῆς ἀξίας τοῦ Ἀγαπητοῦ ἡμῶν Λυτρωτοῦ. Εἶναι δὲ ἀληθες, ὅτι ὅπουδῆποτε, καὶ ὁπότανδῆποτε ὑπεβλήθη εἰς ἡμᾶς ἡ ἐρώτησις, Δύναμαι νὰ ἐξασκήσω καὶ νὰ ἀκολουθήσω τὴν ἐργασίαν ἐκείνην, καὶ τοιουτοτρόπως νὰ δύναμαι ὥστε νὰ διαθέτω μέγα μέρος τοῦ προϊόντος τῶν χειρῶν μου καὶ τῆς διανοίας μου δια τὴν διάδοσιν τῆς ἀληθείας; ἢ πρέπει νὰ ἀρκεσθῶ καλλίτερον, ὅπως ἐξασκῶ ὀλιγωτέραν ἱκανότητα πρὸς ὑπηρεσίαν πρὸς τὴν διεύθυνσιν ταύτην, καὶ νὰ λάβω ἑτέραν τινα πορείαν, ἣτις θὰ μοι παρεῖχε περισσότερον χρόνον καὶ ἀτομικότητα ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τῆς ἀληθείας, καὶ τὴν διάδοσιν αὐτῆς μεταξὺ τῶν φίλων, καὶ τῶν γειτόνων, κλπ;—ἡ ἀπάντησις ἡμῶν ἦτο, ἡ γενικὴ ἀπάντησις, ὅτι νομίζομεν, ὅτι ἡ παράδοσις τοῦ τε χρόνου καὶ ἐπιρροῆς ἡμῶν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἀληθείας, ἐκτιμᾶται περισσότερον ἐνῶπιον τοῦ Κυρίου, ἢ αἱ δωρεαὶ τῶν χρημάτων.

Ἐὰν λοιπὸν εὐρεθῇ τις κατέχων τὸ τάλαντον τῆς ἐκδέσεως τῆς Ἀληθείας, καὶ κατέχει ἐπίσης καὶ τὸ τάλαντον τοῦ νομίμως κερδίζειν χρήματα, ἡ συμβουλὴ ἡμῶν εἶναι, ὅπως ἐξασκήσῃ προτιμώτερον τὸ τάλαντον τῆς ἀποκτήσεως χρημάτων, εἰς περιωρισμένον ὅμως βαθμόν, οὕτως ὥστε νὰ δώσῃ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον χρόνον, καὶ προσοχὴν καὶ ἐνέργειαν διὰ τὴν ἐξακῆσιν τοῦ ὑψηλοτέρου αὐτοῦ ταλάντου τῆς διακονίας τῆς Ἀλη-

θείας, διὰ μέσου τῶν ἐντύπων φυλλαδίων, πωλήσεως βιβλίων, κλπ.

«Μακάριον ἐστὶ τὸ δίδοναι μᾶλλον ἢ λαμβάνειν», εἶναι ἄξιωμα, τὸ ὁποῖον πάντες οἱ ἐκ τοῦ λαοῦ τοῦ Κυρίου, οἵτινες ἀφίκοντο εἰς τινὰ καλὸν βαθμὸν ἀναπτύξεως κατὰ τὴν Θεϊαν ὁμοιότητα, δύνανται καλῶς νὰ ἐκτιμήσωσιν. Ὁ Θεὸς εἶναι ὁ μέγας Δοτὴρ — συνεχῶς δίδει. Ὁλόκληρος ἡ κτίσις, εἰς ἕκαστον αὐτῆς διαμέρισμα, εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ μεγαλοδωρίας. Αὐτὸς ἔδωκε τὸν Μονογενῆ Αὐτοῦ Υἱὸν, μετὰ τῆς ζωῆς, τῶν ἀπολαύσεων καὶ εὐλογιῶν τῆς μετ' αὐτοῦ στενῆς ἐπικοινωνίας. Αὐτὸς ἔδωκεν εἰς τοὺς ἀγγελικοὺς υἱοὺς τοῦ Θεοῦ. ἀναριθμήτους εὐλογίας. Αὐτὸς ἐπεδαψίλευσεν ἐπὶ τοῦ γένους ἡμῶν, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ πατρὸς Ἀδάμ, τὴν εὐλογίαν τῆς ζωῆς, καὶ τὰς ἀπείρους εὐλογίας τοῦ κόσμου τούτου, αἵτινες ἀκόμη καὶ εἰς αὐτὴν τὴν πεπτωκυῖαν καὶ διεφθαρμένην αὐτῶν κατάστασιν εἶναι θαυμάσια. Ὅχι δὲ μόνον οὗτος ἐπρομήθευσεν ἡμῖν τὰς αἰσθήσεις ἡμῶν διὰ τῶν ὁποίων δυνάμεθα νὰ λάβωμεν γνῶσιν τῶν εὐχαρίστων ὁσμῶν, ἡδονικῶν ἀρωμάτων, τῶν ὡραίων χρωμάτων καὶ τῶν συδυασμῶν αὐτῶν, κλπ. κλπ. ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν φύσιν ἐπρομήθευσε ταῦτα ὑπερθαυμασίως καὶ ἀφθόνως, διὰ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν αἰσθήσεων τούτων, ἐν τε τοῖς καρποῖς καὶ τοῖς ἄνθεσιν, τοῖς πολυτίμοις λίθοις, καὶ τῷ ἀστερόεντι οὐρανῷ, ἐφάνη ἀφειδῆς διὰ τῆς ἐπιδαψιλεύσεως τῶν μεγαλοδωριῶν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ φυσικοῦ ἀνθρώπου.

Ὅσάκις δὲ παρατηροῦμεν τὰς εὐλογίας, ἃς ὁ Θεὸς ἐπιφυλάσσει διὰ τὸ «μικρὸν ποίμνιον» τῆς νέας κτίσεως καθὼς αὗται ἀποκαλύπτονται ἡμῖν εἰς τὸν λόγον αὐτοῦ, ἀναγνωρίζομεν, ὅτι εἶναι ὑπὲρ τὸ δέον ἄφθονοι, παρ' ὅσον ἡμεῖς θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ζητήσωμεν ἢ νὰ σκεφθῶμεν. «Ὁφθαλμὸς οὐκ εἶδεν καὶ οὐς οὐκ ἤκουσεν, οὐδὲ ἀνέβη ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου, ὅσα ἠτοίμασεν ὁ Θεός διὰ τοὺς ἀγαπῶντας Αὐτόν. Ἡμῖν δὲ ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψε ταῦτα διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ». Ἡ ἀγαθοεργία ἐπομένως, ἢ τὸ δίδειν, ὑποβοηθεῖν, εὐλογεῖν τοὺς ἄλλους, εἶναι μέρος τῆς ὁμοιότητος τοῦ Θεοῦ. Τὶ τὸ θαυμαστὸν λοιπόν, ἐὰν ἀναγνωρίζωμεν, ὅτι τὸ δίδειν εἶναι ἀνώτερον τοῦ λαμβάνειν.

Καθόσον μανθάνομεν νὰ ἐκτιμῶμεν τὰ πνευματικά, καὶ καθόσον ἐπικοινωνῶμεν μετὰ τοῦ Κυρίου, καὶ γενώμεθα μέτοχοι τοῦ πνεύματος αὐτοῦ, καὶ καθόσον τὸ πνεῦμα τῆς ἀγάπης, καὶ εὐεργεσίας καὶ γενναιοδωρίας ἐπιχέεται ἀφθόνως ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, ἐπὶ τοσοῦτον εὐρίσκομεν ὅτι χαίρωμεν νὰ κάμνωμεν τὸ καλὸν πρὸς πάντας ἀνθρώπους — κυρίως δὲ πρὸς τὸν οἶκον τῆς πίστεως. Ἡ ἐν ἡμῖν ἀγάπη, καθὼς καὶ ἡ εἰς τὸν Οὐράνιον ἡμῶν Πατέρα εὐρίσκομένη, ζητεῖ ὅχι μόνον τὸ ἴδιον ἑαυτῆς συμφέρον καὶ εὐπραγίαν, ἀλλὰ συνεχῶς εἶναι ἄγρυπνος εἰς τὸ νὰ παρατηρῇ ὁποῖαι εὐλογίαι θὰ ᾔητο δυνατόν νὰ ἐπιδαψιλευθῶσιν καὶ ἐπὶ

τῶν ἄλλων, πῶς ἡ ζωὴ τῶν ἄλλων, νὰ καταστῇ φαιδρὰ καὶ εὐχάριστος, πῶς καὶ οὗτοι θὰ ἦτο δυνατόν νὰ παρηγορηθῶσιν ἐν ταῖς θλίψεσιν αὐτῶν, καὶ ὑποβοηθηθῶσιν ἐν ταῖς ἀνάγκαις αὐτῶν. Ἀληθῶς, καθόσον ὁ νέος οὗτος νοῦς ἐκχέεται ἐφ' ἡμῶν, καθόσον μεταμορφούμεθα διὰ τῆς ἀνακαινίσεως τοῦ νοῦς ἡμῶν, καὶ μεταβαλλόμεθα ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν, ἐπὶ τοσοῦτον ἐκτιμῶμεν τὸ μέγα ἔργον, τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς καθώρισε δι' ἡμᾶς διὰ τὸ μέλλον — τὸ Θεοειδὲς ἔργον τῆς εὐλογίας πασῶν τῶν φυλῶν τῆς γῆς, ὅπως ἡμεῖς οἱ ἀντιπρόσωποι Αὐτοῦ εἰς τὴν διανομὴν τῶν οὐρανίων μεγαλοδωριῶν ἅστινας προϋμήθευσεν διὰ πάντας ὅσοι θὰ προσήρχοντο εἰς ἁρμονίαν πρὸς Αὐτόν. Τὰ νέα κτίσματα ἐπομένως, εὐρίσκουσιν ὅτι καθόσον αὐξάνουσιν εἰς τὴν χάριν, ἐνῶ ἔτι ἀκόμη περισσότερον ἐκτιμῶσιν τὰς ὑποσχεθείσας προσωπικὰς δόξας, ἀφικνοῦνται μᾶλλον εἰς τὸ σημεῖον νὰ σκέπτωνται ἔτι περισσότερον περὶ τῶν προνομίων, ἅτινα θὰ ἀποκτήσωσι διὰ τῆς μετὰ τοῦ Κυρίου αὐτῶν συγκληρονομίας αὐτῶν, καὶ διὰ τῆς διακονίας τῆς ἀποκαταστάσεως, καὶ πασῶν αὐτῆς τῶν πολυσχιδῶν εὐλογιῶν, πρὸς τὴν δυστυχῇ ἀγωνιῶσαν κτίσιν. — ἀνυποῦντες ὅσους ἐξ αὐτῶν θὰ ἤθελον πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην τελειότητα, ἐκ τῆς ὁποίας πάντες ἐξέπεσαν διὰ τοῦ Ἀδάμ.

Τὸ πνεῦμα τοῦτο τῆς ἀγάπης, ἡ πρὸς τὸ δίδειν ἐπιθυμία αὕτη, ἡ πρὸς τὸ ὑποβοηθεῖν τοὺς ἄλλους προθυμία αὕτη, καθόσον αὐξάνει ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν κατὰ τὸν παρόντα καιρὸν, καθοδηγεῖ ἡμᾶς ὄχι μόνον πρὸς γενναιοφρόνους σκέψεις, σχετικῶς πρὸς τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν γενναιόφρονα διαγωγὴν — ὅπως δηλαδή εἴμεθα πρόθυμοι νὰ θυσιάσωμεν τὸν χρόνον ἡμῶν, καὶ ἐπιρροὴν χάριν τῶν ἄλλων· οὕτως ὥστε καὶ οὗτοι νὰ εὐλογηθῶσιν ὑπὸ τοῦ φωτὸς τῆς παρούσης ἀληθείας, καθὼς ἡμεῖς ηὐλογήθημεν ὑπ' αὐτῆς. Τὸ ἴδιον τοῦτο πνεῦμα ὁδηγεῖ ἡμᾶς, ἐὰν δὲν ἔχομεν τὸ τάλαντον, πρὸς διδασκαλίαν καὶ ἔκθεσιν τῆς ἀληθείας, ὅπως ζητῶμεν καὶ μεταχειριζώμεθα τὸ τάλαντον ἡμῶν τοῦ χρόνου καὶ τῶν εὐκαιριῶν διὰ τὴν διανομὴν φυλλαδίων, κλπ. συνοδεύοντες ταῦτα καὶ διὰ τινος λέξεως ἐπικαίρου, διὰ βραχέων ἐννοεῖται. Τοῦτο δὲ τὸ πνεῦμα ὁδηγεῖ ἡμᾶς ἔτι περαιτέρω, ἐὰν ἔχωμεν ἐπίσης καὶ τὸ τάλαντον τῆς ἀποκτήσεως χρημάτων. ὅπως τὸ μεταχειρισθῶμεν διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Κυρίου, καὶ διὰ τὴν διάδοσιν τοῦ Εὐαγγελίου. Ἀληθῶς δέ, πιστεύομεν ὅτι ὁ Κύριος ἐκτιμᾷ σήμερον, τόσον ὅσον καὶ ἄλλοτε, τὸ πνεῦμα τὸ ὁποῖον ἦτο εἰς τὴν πτωχὴν χήραν, ἣτις ἔρριψε δύο λεπτὰ εἰς τὸ θησαυροφυλάκιον τοῦ Κυρίου, καὶ τῆς ὁποίας ἡ αὐταπάρνησις, ὡς αὕτη ἐξεδηλώθη εἰς τὴν μικρὰν ἐκείνην προσφορὰν, κατέταξεν αὐτήν εἰς τὴν πρώτην θέσιν τῆς ἐκτιμήσεως τοῦ Κυρίου, καὶ ἐπομένως εἰς τὴν ἐκτίμησιν τοῦ Πατρός, ὡς δωρητοῦ τοῦ ὑψίστου βαθμοῦ — δηλαδή κατὰ τὴν καρδίαν αὐτοῦ». Αὕτη ἐκ

τοῦ ὑστερήματος αὐτῆς ἅπαντα τὸν θίον, ὃν εἶχεν, ἔβαλεν.» (Λουκ. κα' 4.) Καὶ ἐπομένως αὕτη, ἐξετέλεσε τὸ μέρος αὐτῆς χάριν τοῦ γενικοῦ καλοῦ, καθ' ὃν τρόπον ὁ Κύριος ἡμῶν ἐξετέλεσε τὸ ἰδικόν του, παραδώσας, ὅχι μόνον τὰ πρὸς τὸ ζῆν, ἀλλὰ καὶ καταθέτων τὴν ἰδίαν ἑαυτοῦ ζωὴν, καθημερινῶς, καθ' ἑκάστην ἡμέραν, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἄλλων· τέλος δὲ εἰς τὸν Γολγοθᾶν, ὑπὸ τὴν πλήρη καὶ τελείαν ἔννοιαν, συνεπλήρωσε τὸ ἔργον αὐτοῦ.

Αἰσθανόμεθα θαυμασμόν τινα καὶ ἀπορίαν διατὶ ὁ Κύριος ἡμῶν ἔντινι βαθμῷ, νὰ μὴ ἀναφέρῃ τι περὶ τῆς πτωχῆς χήρας, ὡς ἐκτελεσάσης περισσότερον τοῦ καθήκοντος αὐτῆς· ὅτι ἐὰν εἶχε μόνον δύο λεπτά, ἠδύνατο νὰ κρατήσῃ ἀμφοτέρω, ἢ τοῦλάχιστον τὸ ἓν ἐξ αὐτῶν, διὰ τὰς ἰδίας αὐτῆς ἀνάγκας. Ἐὰν ἕτερός τις, ἐκτὸς τοῦ Κυρίου ἢ τινος τῶν Ἀποστόλων, παρετήρει τὴν προᾶξιν ταύτην καὶ συνίστα αὐτήν, χωρὶς καὶ νὰ ἐκφέρῃ σχόλιόν τι σχετικῶς πρὸς τὴν προᾶξιν ταύτην, ἡμεῖς θὰ ἡσθάνομεθα ἑαυτοὺς τελείως ἐλευθέρους νὰ προσθέσωμεν τὸ σχόλιον τῆς προφυλακτικότητος ἐκεῖνο. Ὡς ἐν συνόλῳ ὁμως, ὑποθέτομεν ὅτι πολλοὶ ὀλίγοι ἔχουσιν ἀνάγκην συμβουλῆς τινος πρὸς αὐτοσυντήρησιν. Πολλοὶ ὀλίγοι ἔχουσιν ἀνάγκην προτροπῆς ἀπὸ τοῦ νὰ μὴ δώσωσιν πάντα τὰ πρὸς τὸ ζῆν μέσα αὐτῶν. Πιθανὸν ὁμως νὰ ὑπάρχωσιν ὀλίγοι· εἴμεθα δὲ βέβαιοι, ὅτι θὰ ἦτο ἀληθές μὲ τοὺς ὀλίγους τούτους, καθὼς καὶ μὲ τὴν πτωχὴν χήραν ὅτι ὁ Κύριος ἀρέσκεται πρὸς αὐτοὺς κατὰ τινα τρόπον, δι' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἡμεῖς θὰ εἴμεθα διατεθειμένοι νὰ θεωρήσωμεν ὡς ὑπεργενναιοδωρίαν αὐτῶν.

Εἴμεθα ἀρκετὰ πεπεισμένοι, ὅτι καλλίτερον θὰ ἦτο νὰ ἐπλανῶντο καὶ νὰ ἔσφαλλον ἐπὶ τοῦ ἑνὸς μέρους τοῦ ζητήματος, ἢ νὰ ἐπλανῶντο διὰ τὸ ἕτερον μέρος τοῦ ζητήματος. «Οἱ μὲν διασκορπίζουσιν καὶ ὁμως περισσεύονται (ἐὰν τὸ περίσσευμα τοῦτο δὲν ἔλθῃ ὑπὸ μορφήν φυσικῶν πραγμάτων, θὰ ἔλθῃ ὑπὸ μορφήν πνευματικῶν πραγμάτων) οἱ δὲ παρὰ τὸ δέον φεῖδονται (ὅσοι εἶναι λίαν συμφεροντολόγοι, λίαν προφυλακτικοὶ, φιλάργυροι, ὑπὲρ τὸ δέον συντηρητικοί) καὶ ὁμως ἔρχονται εἰς ἔνδειαν, (συχνάκις εἰς οἰκονομικὴν ἔνδειαν, συχνάκις δὲ, ἀσφαλῶς εἰς πνευματικὴν ἔνδειαν)». — Πραοιμ. ια' 24.

Ἄφ' οὗ ὁ Κύριος οὐδένα νόμον ἔθετο ἐπὶ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ὡς πρὸς τὰς δωρεάς, ἀλλὰ ἀφῆκε τὸ ζήτημα ἀνοιχτόν δι' ἐκείνους οἵτινες ἀφιέρωσαν τὸ πᾶν αὐτῶν εἰς Αὐτόν, εἶναι προφανές, ὅτι σκοπὸς αὐτοῦ ἦτο, ὅπως ἡ ἀφιέρωσις αὐτῶν, καταφαίνεται καὶ καταμετρεῖται διὰ τῆς ἐπακολούθου αὐτῶν διαγωγῆς — τῶν θυσιῶν, καὶ αὐταπαρνήσεων αὐτῶν. Ἡ ἐρώτησις λοιπὸν αὕτη, καταλλήλως ὑποβάλλεται εἰς ἓνα ἕκαστον ἡμῶν ἀτομικῶς· Εἰς ποῖον βαθμὸν πρέπει νὰ δώσω τὸν χρόνον μου

τὴν ἐπιτροπὴν μου, τὰ χρήματά μου, εἰς τὸν Κύριον; Ἀποκρινόμεθα ὅτι ἐὰν ἡ ἐρωτησις προέλθῃ ἐκ τινος, ὅστις ἔκαμε τελείαν ἀφιέρωσιν ἑαυτοῦ, καὶ ἐγένετο νέον κτίσμα, τότε δὲν ὑπάρχει εἰμὴ μόνον μία ἀπάντησις δηλαδή, ὅτι οὗτος οὐδὲν ἔχει νὰ δώσῃ — ἔχει ἤδη δ ὡ σ η πάντα ὅσα ἔχει εἰς τὸν Κύριον. Ἐὰν κρατῇ τι πρὸς τὰ ὀπίσω, τότε δὲν ἔκαμε τελείαν ἀφιέρωσιν, καὶ δύναται νὰ εἶναι βέβαιος ὅτι δὲν ἐγένετο τελείως δεκτός ὑπὸ τοῦ Κυρίου.

Ἄλλ' ἐὰν υποθέσωμεν ὅτι ἐδώσαμεν τὰ πάντα εἰς τὸν Κύριον, πῶς θὰ δυνηθῶμεν νὰ γνωρίσωμεν τὴν Θεῖαν βουλὴν σχετικῶς πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς δωρεᾶς ταύτης; Ἀποκρινόμεθα ὅτι ἕκαστος πρέπει νὰ θεωρῇ ἑαυτόν ὅτι ἔχει διορισθῇ ὑπὸ τοῦ Κυρίου ὡς ο ἰ κ ο ν ὁ μ ο ς τοῦ ἑαυτοῦ χρόνου, ἐπιτροπῆς, χρημάτων, κλπ., καὶ ἕκαστος πρέπει νὰ ζητῇ ὅπως μεταχειρίζεται τὰ τάλαντά του ὅσον τὸ δυνατόν καλλίτερον, πρὸς δόξαν Κυρίου. Ἀφ' οὗ δὲ ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ προσέρχεται εἰς τὸν θρόνον τῆς χάριτος, τοῦτο θὰ ἐσήμαινεν, ὅτι ἐὰν εἶχεν ἀμφιβολίαν τινα σχετικῶς πρὸς τὴν χρῆσιν τῶν τάλαντων αὐτοῦ, θὰ ἠδύνατο νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ Θεοῦ σοφίαν, παρὰ τοῦ δίδοντος Θεοῦ πᾶσιν ἀπλῶς καὶ μὴ ὀνειδίζοντος. Ὁδηγούμενος δὲ ὑπὸ τῆς ἁνωθεν κατερχομένης σοφίας, καθόσον ἢ πρὸς τὸν Κύριον ἀγάπη αὐτοῦ καὶ ζῆλος αὐξάνει ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ διὰ τῆς γνώσεως τῆς Ἀληθείας, καὶ τῆς ἀποκτήσεως τοῦ πνεύματος αὐτῆς, θὰ εὕρῃ ὅτι θὰ προθυμοποιῆται ὅπως δίδῃ περισσότερον μέρος τοῦ χρόνου αὐτοῦ, περισσότερον μέρος τῆς ἐπιτροπῆς αὐτοῦ, περισσότερον μέρος τῶν πόρων αὐτοῦ, τοὺς ὁποίους δύναται νὰ διαθέσῃ, διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ἀληθείας. — ἀκόμη δέ, θὰ ἐφευρίσκη μέσα, διὰ τῶν ὁποίων θὰ δύναται νὰ περικόπῃ διαφόρους προσωπικὰς καὶ οἰκογενειακὰς ὑποχρεώσεις, οὕτως ὥστε νὰ δύναται νὰ αὐξάνῃ τὰς προσφορὰς αὐτοῦ καὶ θυσίας.

Καθὼς εἶναι παγκοίνως γνωστόν, ὁ Θεὸς εἶχε συστήσῃ παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις σύστημά τι δεκάτων, κατὰ τὸ ὅποιον τὸ ἕν δέκατον ἐκ πάσης τῆς προσόδου τοῦ πλούτου, εἴτε οὗτος ἦτο εἰς γεννήματα, ἢ λαχανικά, ἢ ποίμνια, ἢ ἀγέλας, ἢ χρήματα, ἐτίθετο κατὰ μέρος πρὸς ἱερὰν χρησιμοποίησιν τούτων ὑπὲρ τοῦ Κυρίου, ὅπως χρησιμοποιηθῶσι πρὸς ἱεροὺς σκοπούς. Τοῦτο ὅμως ἦτο διάταξις τις μόνον «διὰ τὸν οἶκον τῶν δούλων». Ὁ Κύριος ἀφῆκε «τὸν οἶκον τῶν υἱῶν» ἄνευ τοιούτου νόμου ἢ διατάξεως. Ἀλλὰ σημαίνει τοῦτο, ὅτι ὁ Κύριος ἀναμένει ὀλιγώτερα ἀπὸ τοὺς υἱούς, ἢ ἀπὸ τοὺς δούλους; Ὁχι βεβαίως· ὁ υἱὸς ἐκεῖνος ὅστις θὰ ἐνδιεφέρετο ὀλιγώτερον διὰ τὰς υποθέσεις τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ, παρ' ὅσον θὰ ἐνδιεφέρετο ὁ δούλος, ὁ τοιοῦτος θὰ κατεῖχεν ἀναξίως τὴν θέσιν τοῦ υἱοῦ, καὶ βεβαίως θὰ ἔχανεν αὐτὴν. — ἔτερός τις θὰ ἀνευρίσκετο νὰ κατέχῃ περισσότερον μέρος

τοῦ ἀληθοῦς πνεύματος τῆς υἰοθεσίας. Εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ οἴκου τῶν υἱῶν, ὅχι μόνον τὸ ἔν δέκατον ἀλλὰ πάντα ἀφιεροῦνται, θυσιάζονται, τὰ πάντα δὲ πρέπει νὰ χρησιμοποιῶνται εὐθὺς ὡς αἱ εὐκαιρίαι θὰ ὑπεδείκνυνον εἰς ἡμᾶς ὅτι δυνάμεθα νὰ ὑπηρετήσωμεν τὸν Κύριον καὶ τὴν ὑπόθεσιν αὐτοῦ. Τοιουτοτρόπως δὲ πρέπει νὰ προοδεύωμεν συνεχῶς καταθέτοντες τὴν ζωὴν ἡμῶν, τὸ πᾶν ἡμῶν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἀληθείας. (*)

Ὁ Ἀπόστολος ὑποβάλλει ὑπὸ τὴν προσοχὴν ἡμῶν τὸ μάθημα τοῦτο εἰς τὴν πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολὴν αὐτοῦ (δ' 17) διαβεβαιῶν αὐτούς, ὅτι τὰ ἐκούσια αὐτῶν δῶρα ἦσαν καὶ χρήσιμα, καὶ ἐκτιμητέα, «Οὐχ ὅτι ἐπιζητῶ τὸ δόμα, ἀλλ' ἐπιζητῶ τὸν καρπὸν τὸν πλεονάζοντα εἰς λόγον ὑμῶν». Ἐγνώριζεν ὅτι, ἐὰν εἶχον ἀποκηθῇ ἀσφαλῶς ὑπὸ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, τοῦτο θὰ ἤρχιζε νὰ ἀποφέρῃ τὴν καρποφορίαν τῶν καλῶν ἔργων καὶ εὐεργεσιῶν· καὶ ὅτι ὅσον περισσότερον αἱ δωρεαὶ ἐκείναι καθίσταντο καταφανεῖς, τόσον περισσότερον οὗτος εἶχεν ἀποδείξεις τῆς πνευματικῆς αὐτῶν ἀναπτύξεως ὅπερ ἦτο ἀκριβῶς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον οὗτος ἐπεθύμει. Τὸ αὐτὸ δὲ συμβαίνει καὶ σήμερον. Ὁ Κύριος πληροφορεῖ ἡμᾶς ὅτι ὁλος ὁ χρυσὸς καὶ ὁ ἄργυρος εἶναι ἰδικός του, καὶ τὰ ποίμνια ἐπὶ τῶν χιλιάδων λόφων. Οὗτος ἀληθῶς οὐδεμίαν ἀνάγκην ἔχει τῶν προσπαθειῶν ἡμῶν, οὐδὲν μέρος τῶν χρημάτων ἡμῶν· ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ τοιοῦτον ἀποβαίνει πρὸς ὕψελος ἡμῶν, καὶ ὑποβοηθεῖ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν ἡμῶν, διὰ τοῦτο ἐπιτρέπει ὅπως τὸ ἔργον αὐτοῦ εὐρίσκεται εἰς τοιαύτην κατάστασιν, ὥστε τοῦτο νὰ ἔχῃ ἀνάγκην πασῶν τῶν προσπαθειῶν ἐκείνων, οἵτινες εἶναι ἀληθῶς ἰδικοὶ του, καὶ πάντων τῶν μέσων ἐκείνων, ἅτινα προτρέπονται οὗτοι ὅπως χρησιμοποιήσωσιν ἐν ταῖς προσπαθείαις αὐτῶν, ὅπως τὸν δοξάσωσιν.

Ὅποσον ἔνδοξος εἶναι ἡ διάταξις αὕτη! Ὅποίας εὐλογίας, αἱ εὐκαιρίαι αὗται ἐπεδαψίλευσαν ἤδη εἰς τὸν ἀγαπητὸν λαὸν τοῦ Κυρίου! Δὲν ἀμφιβάλλομεν δὲ ὅτι αὗται θὰ ἐξακολουθήσωσι παραμένουσai μεθ' ἡμῶν μέχρι τοῦ τέλους τοῦ αἰῶνος ἡμῶν — πρὸς τὸν σκοπὸν, ἵνα πάντες ἔχωμεν τὸ μακάριον προνόμιον καὶ παραδώσωμεν τὰ τάλαντα ἡμῶν, ὅποιαδήποτε καὶ ἐὰν εἶναι ταῦτα, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Κυρίου. Τοιουτοτρόπως λοιπὸν προτρέπομεν ὅπως, κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς πτωχῆς χήρας καὶ τῶν δύο αὐτῆς λεπτῶν, οὐδεὶς εἶναι τόσον πτωχός, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ δείξῃ εἰς τὸν Κύριον τὴν ἐπιθυμίαν τῆς καρδίας αὐτοῦ. Ἡ ἐκτίμησις τοῦ Κυρίου ἡμῶν φαίνεται νὰ εἶναι, καθὼς αὕτη ἐξετέθη ἀλλαχοῦ, ὅτι ὁ πιστὸς εἰς τὰ ὀλίγα, θὰ εἶναι πιστὸς εἰς τὰς εὐρυ-

(*) Αἱ ὑποχρεώσεις τῶν ἀφιερωμένων πρὸς τὰς οἰκογενείας αὐτῶν, καὶ πῶς αὗται συνέχονται πρὸς τὴν ἀφιέρωσιν τοῦ παντός αὐτῶν εἰς τὸν Κύριον, θὰ ἐξετασθῇ εἰς τὸ ΙΓ' Κεφάλ.

τέρας καὶ μεγαλητέρας εὐκαιρίας, εἰς τοὺς τοιούτους δὲ εἶναι διατεθειμένος νὰ δώσῃ, ὅχι μόνον τὰς μεγαλητέρας εὐκαιρίας τοῦ μέλλοντος, ἀλλ' ἐπίσης καὶ τὰς εὐρυτέρας εὐκαιρίας τοῦ παρόντος.

Ἡ συμβουλὴ ἡμῶν εἶναι, ὅπως ὅσον τὸ δυνατόν, τὸ χρηματίζεται ἐκτὸς πάσης συζητήσεως εἰς τὰς γενικὰς συναθροίσεις τῆς Ἐκκλησίας. Προτρέπομεν δὲ ὅπως καλλιεργῇται τὸ πνεῦμα τοῦ Κυρίου, καὶ ὅτι καθόσον τοῦτο θὰ κατοικῇ πλουσίως εἰς ἡμᾶς, ἕκαστος θὰ εὐρίσκηται εἰς ἀγωνίαν καὶ θερμὴν ἐπιθυμίαν, ὅπως πράξῃ τὸ μέρος αὐτοῦ πρὸς τὴν συνάθροισιν, ὅχι μόνον διὰ τὰ τρέχοντα ἔξοδα τῆς Ἐκκλησίας — ἐνοίκιον, ἴσως, ἢ δι' ἄλλας δαπάνας — ἀλλὰ θὰ προθυμοποιῇται ἐπίσης νὰ πράξῃ πᾶν ὅ,τι δύναται σχετικῶς πρὸς τὴν διάδοσιν τοῦ φωτός, τὸ ὁποῖον ηὐλόγησε τὴν ἰδίαν ἑαυτοῦ ψυχὴν, καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν τῷ σκότεινι καθημένους. Συμβουλευόμεν ἐπίσης, συμφώνως πρὸς ταῦτα, ὅπως μὴ ζητῶμεν χρήματα παρὰ τῶν ἔξωθεν, καίτοι δὲν βλέπομεν οὐδένα λόγον νὰ ἀρνηθῶμεν χρήματα, ἅτινα προσφέρονται εἰς ἡμᾶς παρὰ τῶν ἔξωθεν. Τὸ τοιοῦτον τοῦλάχιστον εἶναι ἀπόδειξις τῆς συμπαθείας αὐτῶν, καὶ δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι τὸ τοιοῦτον θὰ ἀποφέρῃ αὐτοῖς τελικῶς εἴτε εἰς τὴν παροῦσαν, εἴτε εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν ἀνταμοιβὴν τινα καὶ ἀναγνώρισιν τῆς πράξεως ἐκ μέρους ἐκείνου, ὅστις διεκήρυξεν, ὅτι καὶ ποτήριον ὕδατος ψυχροῦ προσφερόμενον εἰς τινα ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐν τῷ ὄνματί του, κατ' οὐδένα τρόπον θὰ ἔχανε τὸν μισθὸν αὐτοῦ. — Ματθ.

' 42. Μάρκου θ' 41.